

Masterscriptie in Strafrecht

Zedendelinquenten
Tussen taakstraf en opsluiting

Student: M.Soomers

ANR: 979248

E-mail: M.soomers@uvt.nl

Coordinator: Mr. S.R.B Walther

Begeleider: Mr. M.E.W. Muskens

Scripties in de Strafrechtswetenschappen

Universiteit van Tilburg

Master: Rechtsgeleerdheid, accent Strafrecht

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven in het kader van de Master Rechtsgeleerdheid, accent Strafrecht aan de Universiteit van Tilburg. Naast het strafrecht heeft dit onderzoek raakvlakken met de disciplines: sociologie, psychologie en victimologie.

De maatschappij heeft doorgaans een negatief beeld van zedendelinquenten en zien ze dan ook het liefst achter de tralies verdwijnen. De rechter vindt een gevangenisstraf niet altijd een adequate sanctie en heeft de keuze om een straf op te leggen ergens tussen de taakstraf en de gevangenisstraf. In mijn ogen is het belangrijk dat een zedendelinquent een passende straf krijgt en daarvoor is nader onderzoek vereist.

Bij het schrijven van deze scriptie heb ik hulp gehad van mevrouw Muskens die als mijn begeleider namens de Universiteit van Tilburg heeft opgetreden. Ik wil haar daarvoor hartelijk bedanken. Daarnaast wil ik mijn ouders bedanken die het studeren aan de Universiteit van Tilburg voor mij mogelijk hebben gemaakt en me daar ook altijd in hebben gesteund. Tot slot een woord van dank aan Jasper, Joost en Ien die me het afgelopen jaar het vertrouwen en de steun gaven om door te gaan.

Marjolijn Soomers

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
Hoofdstuk 2 De taakstraf in het Nederlandse sanctiestelsel	6
2.1 Het Nederlandse sanctiestelsel.....	6
2.2 De taakstraf en zijn historie	9
Hoofdstuk 3 Zedendelict.....	17
3.1 Het begrip zedendelict en zijn historie.....	17
3.2 Wetgeving en relevante jurisprudentie	20
3.3 De dader	23
Hoofdstuk 4 Het wetsvoorstel nader bekeken	25
4.1 De aanleiding tot het wetsvoorstel	25
4.2 Adviezen over het wetsvoorstel aan de minister van Justitie	31
4.3 De inhoud van het wetsvoorstel	35
4.4 Gevolgen van het eventueel invoeren van het wetsvoorstel	40
Hoofdstuk 5 Een zedendelinquent met een taakstraf	44
5.1 Het slachtoffer en de dader	44
5.1.1 Verschillende gedragingen binnen het begrip zedendelict	44
5.1.2 Slachtofferbejegening in Nederland	45
5.1.3 Het onderzoek van INTERVICT	47
5.1.4 De ervaringen van slachtoffers	48
5.1.5 De gevolgen voor het slachtoffer.....	50
5.1.6 De procesgang voor de verdachte.....	51
5.2 De rechter.....	53
5.3 Visies van de hoogleraren Theo de Roos en Ybo Buruma	57
5.4 Mijn visie	59
Hoofdstuk 6 Behandelingen voor zedendelinquenten	66
6.1 De behandeling van zedendelinquenten.....	66
6.2 Resultaten van de behandelmethodes	70
6.3 Mogelijke alternatieven	71
Hoofdstuk 7 Conclusie.....	78
Bronnenlijst	81

Hoofdstuk 1 Inleiding

'Moord, doodslag, taakstraf?' kopte de uitzending van het actualiteitenprogramma Zembla op 14 oktober 2007. Zembla verspreidde het gerucht dat de taakstraf in weerwil van de geldende regels werd opgelegd in situaties waar sprake is van recidive. Ook zou de taakstraf worden opgelegd bij ernstige misdrijven, hoewel die straf niet bedoeld is voor dergelijke delicten. Tenslotte werd beweerd dat de taakstraf niet als een echte straf wordt beschouwd door de Nederlandse bevolking. Mede door deze geruchtmakende uitzending van Zembla op 14 oktober 2007 is veel ophef ontstaan over de taakstraf. Uiteindelijk bleken de beweringen die Zembla heeft gedaan onjuist, maar toch zijn de gevolgen nog zichtbaar. De minister van Justitie, Hirsch Ballin heeft naar aanleiding van de uitzending een wetsvoorstel ingediend waarbij hij pleit voor beperking van de mogelijkheden tot het opleggen van de taakstraf bij ernstige zeden- en geweldsmisdrijven. Indien dit wetsvoorstel wordt aangenomen zou de straftoemettingsvrijheid van de rechter in ernstige mate beperkt worden. De Nederlandse samenleving wordt vaak verkeerd ingelicht en daardoor ontstaat een verkeerd beeld van het Nederlandse sanctiestelsel. Het is belangrijk dat de rechter de enige blijft die sancties op kan leggen aan delinquenten.

Zedendelinquenten zijn "gevallen apart" omdat ze zeer divers zijn en moeilijk te doorgronden. Het merendeel van de maatschappij heeft een zeer negatief beeld over de zware zedendelinquent en rouwt niet om fikse gevangenisstraffen. Toch hebben zedendelinquenten ook recht op een passende en effectieve sanctie. Een gepaste straf vinden voor een zedendelinquent is echter niet eenvoudig. Zedendelinquenten zijn zeer divers, zedendelicten zijn zeer divers, maar zeker ook de gevolgen voor de slachtoffers verschillen in grote mate. De rechter is vrij in het opleggen van sancties, zo ook bij een zedendelinquent. De rechter houdt bij de sanctieoplegging rekening met de omstandigheden van de daad, de dader en natuurlijk ook met het slachtoffer. Bij een

zedendelinquent is het belangrijk om recidive te voorkomen. Daarom moet een sanctie goed worden afgestemd op de persoon van de dader. In deze scriptie beperk ik me tot het zoeken van een passende sanctie voor een zedendelinquent die een zwaar zedendelict heeft begaan. Natuurlijk bestaan er vele sancties waaruit de rechter kan kiezen, maar in mijn ogen ontbreekt er iets tussen de taakstraf en de gevangenisstraf. Een taakstraf is voor de zware zedendelinquent geen oplossing, het slachtoffer wordt hiermee te kort gedaan en de maatschappij zal een taakstraf vaak niet accepteren. Het opsluiten van zware zedendelinquenten is in mijn ogen en in de ogen van de rechter vaak geen adequate oplossing. De zedendelinquent heeft hulp nodig en dat is mogelijk via een passende behandeling. Voor het slachtoffer van een zwaar zedendelict is geen enkele sanctie perfect, daarom is het moeilijk een juiste sanctie te kiezen. Naar mijn mening is het daarom erg belangrijk om de gekozen sanctie beter, uitgebreider en begrijpelijker te formuleren. Het slachtoffer en de maatschappij moeten begrijpen dat een behandeling soms veel meer baat heeft dan een fikse gevangenisstraf. Voor de dader, het slachtoffer en de maatschappij zal een passende behandeling veel voordelen opleveren. Bij het kiezen van de behandeling moet er gekeken worden wie er wordt behandeld, waarvoor iemand wordt behandeld en op welke wijze dat gebeurt. Tot slot moet er op worden toegezien dat de behandeling wordt uitgevoerd. Bij het vinden van een passende sanctie voor een zware zedendelinquent biedt het jeugdstrafrecht met zijn gedragsbeïnvloedende maatregel een goede inspiratiebron.

De scriptie ziet er als volgt uit. In hoofdstuk 2 en 3 wordt de bestaande literatuur besproken. In hoofdstuk 4 wordt het conceptwetsvoorstel tot wijziging van het wetboek van Strafrecht in verband met het beperken van de mogelijkheden om een taakstraf op te leggen voor ernstige zeden- en geweldsmisdrijven omschreven. De aanleiding tot het wetsvoorstel, de inhoud, de adviezen van verschillende organen omtrent het wetsvoorstel en de gevolgen van de mogelijke invoering ervan worden besproken. Hoofdstuk 5 gaat over een zedendelinquent met een taakstraf. De gevolgen voor het slachtoffer en zijn gevoelens worden aan de hand van een onderzoek van INTERVICT

besproken. Ook de dader en de rechter komen naar voren. Tot slot worden de visies van de professoren de Roos en Buruma en mijn visie beschreven. Hoofdstuk 6 betreft de bestaande behandelingen van zedendelinquenten. Mogelijke alternatieven van mijn kant, om zedendelinquenten te behandelen komen naar voren. Tenslotte zal de conclusie gepresenteerd worden in hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 2 De taakstraf in het Nederlandse sanctiestelsel

2.1 Het Nederlandse sanctiestelsel

Rechtssubjecten, natuurlijke personen en rechtspersonen, moeten zich houden aan de wet, anders begaan zij een wederrechtelijke gedraging. In het Nederlandse strafrecht gaat het om sanctioneren van dit wederrechtelijk gedrag. Men zegt wel: strafrecht is in de voornaamste plaats sanctierecht. Het strafrecht regelt wat er mag gebeuren als de wet wordt overtreden¹. Het strafrecht is een verzamelnaam voor verschillende onderdelen. De drie grootste onderdelen zijn het materiële strafrecht, het formele strafrecht en het penitentiaire recht. In deze scriptie beperk ik me tot de gebieden van het materiële en het formele strafrecht. Het materiële strafrecht bepaalt de grenzen van de strafrechtelijke aansprakelijkheid. Het materiële strafrecht bepaalt welk gedrag niet toegestaan is en welke personen daarvoor gestraft kunnen worden. Dit deel van het strafrecht is geregeld in het Wetboek van Strafrecht. Naast het materiële strafrecht bestaat het formele strafrecht. Het formele strafrecht wordt ook wel het strafprocesrecht genoemd. Het formele deel van het strafrecht omvat de regels van het strafproces. Voor het grootste deel is het strafprocesrecht geregeld in het Wetboek van Strafvordering².

Het strafprocesrecht beoogt verschillende doelen te bereiken. Op de eerste plaats wil het strafprocesrecht bestraffing mogelijk maken, het is de schakel tussen het strafbare feit en de door de rechter op te leggen strafrechtelijke sanctie. Het gaat om de toepassing van materieel strafrecht op daders, de vergelding. Daarnaast kan de speciale preventie gediend worden met de hantering van het strafprocesrecht. Door de hantering van het strafprocesrecht wordt de dader afgeschrikt. Speciale preventie heeft als doel voorkomen dat iemand die al eens met justitie in aanraking is geweest recidiveert. Beveiliging en resocialisatie zijn hierbij belangrijke termen. Ook de generale preventie wil men dienen met het strafprocesrecht. Dit wil zeggen dat derden zich zullen weerhouden van het plegen van normconform gedrag omdat ze zien wat er

---

¹G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Arnhem: Kluwer 2005, P.1.

² Mr. M.J. Kronenberg en mr. B. de Wilde, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Kluwer 2007, P. 23

gebeurt met iemand die zich wederrechtelijk gedraagt. Het strafproces, de dwangmiddelen en de uiteindelijke straf moeten derden ervan weerhouden om zich strafrechtelijk te gedragen, er moet sprake zijn van normbevestiging en van afschrikking. Een volgend doel is het voorkomen van eigenrichting. De samenleving ziet dat er tegen een verdachte wordt opgetreden, dat de overheid tegen strafbaar gedrag opkomt. Indien de overheid dit niet zou doen, zou al gemakkelijk het gevaar rijzen dat medeburgers zelf met door het recht verboden middelen de verdachte te lijf gaan. Hierdoor kan maatschappelijke onrust en chaos ontstaan³. Door het doel voorkomen van eigenrichting komen we al snel op het volgende strafdoel, het strafprocesrecht wil orde scheppen. Omdat de burger ziet dat de overheid optreedt tegen strafbaar gedrag, voelt de burger zich veiliger en verdwijnt de maatschappelijke onrust. Op de laatste plaats is genoegdoening aan het slachtoffer van een strafbaar feit een belangrijk punt, het geschil tussen de dader en het slachtoffer moet opgelost worden. Men wil herstel in de oude toestand, een schadevergoeding is hierbij een mogelijkheid.

Het strafrecht is sanctierecht, het gaat om het bestraffen van ongeoorloofd gedrag. Het begrip sancties is in de strafrechtelijke context op te delen in twee categorieën; straffen en maatregelen. Door de tweedeling van straffen en maatregelen wordt ons sanctiestelsel ook wel een tweesporenstelsel genoemd. Het verschil tussen straffen en maatregelen ligt in het doel dat er mee beoogd wordt. Straffen zijn er om te vergelden en zoals hierboven beschreven werken ze preventief, zowel speciaal als generaal. De straffen worden opgelegd op grond van een strafbaar feit, doch binnen de proportionaliteit van de schuld van de dader en de ernst van het begane feit. De grondslag van de straf is de proportionele vergelding, dat wil zeggen de vergelding naar de mate van schuld aan het wederrechtelijke gedrag. Een straf is een weloverwogen opzettelijke toevoeging van leed die vanwege de overheid aan de burger wordt opgelegd op grond van een door deze begane normschending. Maatregelen worden daarentegen niet op grond van een strafbaar feit opgelegd doch naar aanleiding van een

---

³ G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Arnhem: Kluwer 2005, P.10.

strafbaar feit⁴. Maatregelen zijn er voor de maatschappij, ze moeten de samenleving beschermen, gevaar voorkomen en rechtsherstel bewerkstelligen. Inmiddels is het belang van het verschil tussen straffen en maatregelen sterk afgenomen. Hoewel beide begrippen nu ook andere functies hebben, geldt het onderscheid nog altijd, daarom zal ik het ook aanhouden.

De straffen, geregeld in Titel 2 Wetboek van Strafrecht zijn opgedeeld in twee categorieën, de hoofdstraffen en de bijkomende straffen en worden opgesomd in artikel 9 Sr. De hoofdstraffen bestaan uit de gevangenisstraf, de hechtenis, de taakstraf en de geldboete. Onder de bijkomende straffen vallen de ontzetting van bepaalde rechten, de verbeurdverklaring en de openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak. De oplegging van bijkomende straffen was oorspronkelijk afhankelijk van de oplegging van een hoofdstraf. Tegenwoordig kunnen bijkomende straffen ook afzonderlijk van een hoofdstraf worden opgelegd, art 9 lid 5 Sr⁵. Straffen kunnen slechts worden opgelegd nadat de rechter heeft vastgesteld dat de verdachte een strafbaar feit heeft gepleegd. Bij maatregelen is dit anders. Maatregelen zijn er zoals eerder gezegd, om de samenleving te beschermen en rechtsherstel te bieden. Als de rechter vrijspraak oplegt of ontslag van alle rechtsvervolging, is een maatregel in bepaalde gevallen ook mogelijk. Maatregelen kunnen tezamen met een straf of een andere maatregel worden opgelegd, maar ook zelfstandig⁶. Het commune strafrecht kent zes maatregelen, deze zijn geregeld in Titel 2a Wetboek van Strafrecht. De maatregelen zijn de volgende: onttrekking aan het verkeer, ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel, schadevergoeding, plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, terbeschikkingstelling en plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders.

---

⁴ Prof.mr. C. Kelk, *Bloemlezing Elementair Strafrecht Deel 1*, Deventer: Kluwer 2006, P.211.

⁵ Mr. M.J. Kronenberg en mr. B. de Wilde, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Kluwer 2007, P.283.

⁶ Mr. M.J. Kronenberg en mr. B. de Wilde, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Kluwer 2007, P.293.

Voordat de rechter kan straffen moet er sprake zijn van drie voorwaarden. Een gedraging van een persoon, deze gedraging moet wederrechtelijk zijn en de wederrechtelijke gedraging moet verwijtbaar zijn. Van verwijtbaarheid is sprake als de dader de mogelijkheid had zich anders te gedragen dan hij deed. Verwijtbaarheid impliceert dat de dader zich heeft gedragen, zonder gedraging is er dus geen schuld. Voor een gedraging is een minimale wilsvrijheid nodig. Alleen voor je eigen gedrag kun je gestraft worden. Verder moet de gedraging afkomstig zijn van een persoon, het gedrag van dieren valt door deze voorwaarde buiten de strafwet⁷. De gedraging moet wederrechtelijk zijn, dit betekent dat iemand zich in strijd met het geldende recht heeft gedragen. Hierbij spelen de strafuitsluitingsgronden een rol, soms wordt een gedraging gerechtvaardigd. Tenslotte moet de wederrechtelijke gedraging verwijtbaar zijn. De dader moet is staat zijn geweest om de gedraging te vermijden.

2.2 De taakstraf en zijn historie

De taakstraf begon in de jaren zeventig als een experiment en is na 2001 alleen maar populairder geworden. Op 13 september 1974 werd bij besluit, door de toenmalige Minister van Justitie, minister A.A.M. van Agt, de Commissie Alternatieve Strafrechtelijke Sancties in het leven geroepen. De commissie stond onder het voorzitterschap van mr. H. van Andel, oud- president van het gerechtshof te Arnhem. De commissie kreeg de opdracht om een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om meer verscheidenheid aan te brengen in het strafstelsel van het Wetboek van Strafrecht. Het doel hiervan was het terugdringen van de korte onvoorwaardelijke gevangenisstraf door het introduceren van alternatieve straffen. In de installatierede wees de minister er op dat het hem niet te doen was om uitbreiding van het straffenarsenaal op zichzelf of om intensivering van de strafrechtelijke repressie, maar om een verantwoorde beperking van de toepassing van onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen. In 1978 adviseerde de commissie om te gaan experimenteren met de

---

⁷ Van Bemmelen/ Van Veen, *Bloemlezing Elementair Strafrecht Deel 1*, Deventer: Kluwer 2006, P.37

werkstraf. De werkstraf werd toen dienstverlening genoemd ⁸. Op 1 februari 1981 begonnen in acht proefarrondissementen de experimenten. De experimenten beperkten zich echter niet alleen tot de proefarrondissementen. Ook in andere arrondissementen werd de dienstverlening min of meer toegepast. Vanaf 1983 werd in alle arrondissementen met de dienstverlening geëxperimenteerd. Deze experimenten zijn door het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum geëvalueerd. Grotendeels op grond van de evaluatie van het WODC bracht de commissie in 1984 zijn advies uit, ze adviseerde om de dienstverlening wettelijk te regelen⁹.

Als gevolg van dit advies kwam op 25 oktober 1989 de Wet op Onbetaalde Arbeid ten Algemeen Nutte (ATAN) tot stand. De uitgangspunten van dit wetsvoorstel waren de volgende: De dienstverlening kan uitsluitend als hoofdstraf worden opgelegd en niet meer als bijzondere voorwaarde bij het voorwaardelijk sepot, de transactie, schorsing van de voorlopige hechtenis, het uitstel vonniswijzing en de voorwaardelijke veroordeling. Verder kan de dienstverlening uitsluitend worden opgelegd als substituut voor een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. De rechter kan de dienstverlening uitsluitend opleggen na een daartoe strekkend- gedetailleerd uitgewerkt- aanbod van de verdachte, c.q. veroordeelde. Het laatste uitgangspunt was dat de dienstverlening ten hoogste 240 uur kan bedragen en uitsluitend kan fungeren als substituut voor een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van maximaal 6 maanden¹⁰. In de praktijk stond 40 uren dienstverlening voor een maand gevangenisstraf¹¹. De bedoeling van het wetsvoorstel was om de korte voorwaardelijke vrijheidsstraf zoveel mogelijk terug te dringen. De overweging die hier ten grondslag aan lag, was dat deze straf in veel gevallen als een ongeschikt middel werd beschouwd als reactie op strafbaar gedrag. De korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kent voor de delinquent nauwelijks mogelijkheden om de straf op een zinvolle manier te ondergaan. Ook worden de

---

⁸ *Kamerstukken II 1986/87, 20 074, nr. 3 p. 1.*

⁹ *Kamerstukken II 1986/87, 20 074, nr. 3 p. 1.*

¹⁰ Drs. A.M. van Kalmthout, *Onbetaalde arbeid ten algemene nutte: Een dienst aan de dienstverlening?*, Den Bosch: Gouda Quint bv 1988, p. 5.

¹¹ *Kamerstukken II 1986/87, 20 074, nr. 3 p. 2.*

mogelijkheden tot resocialisatie beperkt doordat de delinquent buiten de samenleving wordt geplaatst. Door de oplegging van een korte onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt de delinquent dan ook vaak in zijn maatschappelijk functioneren getroffen. De dienstverlening zou een goed alternatief zijn voor deze straf, omdat de veroordeelde niet isoleert van de samenleving en zijn gevoel voor eigenwaarde eerder versterkt dan afbreekt. Verder neemt de druk op de capaciteit van het gevangeniswezen af¹².

De werkstraf was expliciet bedoeld als een alternatief voor een korte gevangenisstraf, in de praktijk werkte dit echter anders. Uit onderzoek bleek dat in de helft van de gevallen de werkstraf werd opgelegd in plaats van een geldboete of voorwaardelijke vrijheidsstraf. Het feit dat de werkstraf veel vaker werd opgelegd werd 'aanzuigende werking' genoemd¹³. Ook bij de invoering van de taakstraf als hoofdstraf in 2001 kwam het begrip aanzuigende werking naar voren. De Nederlandse Orde van Advocaten waarschuwde in haar advies voor de aanzuigende werking die de taakstraf heeft. Ze stelde voor om een taakstraf alleen mogelijk te maken in de plaats van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf of subsidiaire hechtenis en niet voor gevallen waarin anders een voorwaardelijke vrijheidsstraf zou worden opgelegd. Het advies van de Nederlandse Orde van Advocaten is echter weerlegd en daarom niet aangenomen. De lange taakstraf werd gezien als een alternatief voor een korte gevangenisstraf en de korte taakstraf als alternatief voor een voorwaardelijke veroordeling. De aanzuigende werking, hoeft volgens de Memorie van Toelichting geen nadeel te zijn. Het werd meer gezien als het bieden aan de rechter van een meer passende sanctiemodaliteit waarmee de rechtshandhaving in het algemeen beter gediend is¹⁴.

Omdat de internationale regelgeving dwangarbeid verbiedt, kon de rechter slechts de sanctie dienstverlening opleggen met instemming van de verdachte¹⁵. In de Memorie van Toelichting van de wijziging van de wetten omtrent de straf van onbetaalde arbeid

---

¹² *Kamerstukken II 1986/87*, 20 074, nr. 3 p.4.

¹³ F.M.J.A., *Werken met taakgestraften*, Ars Aequi Libri 2002, p.17

¹⁴ *Kamerstukken II 1997/98*, 26 114, nr. 3 p. 8.

¹⁵ F.M.J.A., *Werken met taakgestraften*, Ars Aequi Libri 2002, p.17

ten algemene nutte (taakstraffen) wordt hier ook kort op in gegaan. Artikel 4 lid 2 EVRM bepaalt dat van niemand mag worden verlangd, gedwongen of verplichte arbeid te verrichten. De Europese Commissie gaat ervan uit dat het dwangkarakter wordt ontnomen indien iemand toestemming geeft. Aangezien er in artikel 22 b lid 1 Sr is bepaald dat de verdachte toestemming moet geven, is er dus geen strijd met het EVRM¹⁶.

Op 1 februari 2001 werd de taakstraf een hoofdstraf in het volwassenenstrafrecht. Voor jeugdigen (12-18 jaar) bestaat de taakstraf als een zelfstandige hoofdstraf al sinds 1995¹⁷. In het jeugdstrafrecht bestaat de taakstraf al langer als een zelfstandige hoofdstraf omdat de toepassingsmogelijkheden voor jeugdigen ruimer waren dan bij volwassenen. De sanctie kon namelijk niet alleen bestaan uit onbetaalde arbeid ten algemene nutte, maar ook uit een leerproject. Ook mocht de Officier van Justitie, ter voorkoming van strafvervolging, de jeugdige verdachte in het kader van een transactie aanbieden om een alternatieve sanctie te vervullen¹⁸.

Volgens de Memorie van Toelichting is de taakstraf een belangrijke aanvulling op het strafrechtelijke instrumentarium. Zij draagt bij aan maatwerk in de sanctieoplegging, een humane benadering van veroordeelden en goede kansen voor normbevestiging en resocialisatie¹⁹. In het huidige sanctiestelsel is de taakstraf niet meer weg te denken. De taakstraf blijkt een goede sanctie te zijn en heeft veel voordelen, die ook in de Memorie van Toelichting te vinden zijn. Het is een goede straf als het gaat om het doel te verwezenlijken van de speciale preventie. Tevens kan de taakstraf generaal preventief werken als het gaat om zwaardere werk- of leerstraffen. Daarbij komt dat taakstraffen heel snel worden opgelegd en relatief snel worden uitgevoerd. De snelle oplegging en uitvoering van de taakstraf komt het lik- op- stuk beleid ten goede. De taakstraf kan ingaan op specifieke kenmerken van de veroordeelde. Verder is het erg gunstig dat het

---

¹⁶ *Kamerstukken II 1997/98*, 26 114, nr. 3 p. 4.

¹⁷ www.justitie.nl

¹⁸ F.M.J.A., *Werken met taakgestraften*, Ars Aequi Libri 2002, p.18

¹⁹ *Kamerstukken II 1997/98*, 26 114, nr. 3 p. 2.

moeten verrichten van een taakstraf een duidelijke vergoeding van de delinquent naar de samenleving is, de werkzaamheden die worden verricht komen de samenleving ten goede²⁰. Van de delinquent wordt zelfdiscipline verwacht en verder krijgt hij structuur en werkritme aangeleerd. De taakstraf is een relatief goedkope straf in vergelijking met de gevangenisstraf en verder is de kans op verdere besmetting met de criminaliteit veel kleiner²¹. In gevangenissen heerst een crimineel klimaat waardoor het gedrag van de verdachte snel kan verergeren, kleine overtreders komen in aanraking met zware misdadigers. De leerstraf heeft duidelijk pedagogische elementen. Resocialisatie is erg belangrijk bij deze sanctie, de gehele tenuitvoerlegging van de taakstraf is hierop gericht. Bij de vrijheidsstraf ligt het anders, hier komt aan het einde van de straf de resocialisatie pas in beeld²². Aangezien er zoveel voordelen waren aan een taakstraf is er in 2001 besloten om het toepassingsbereik te vergroten, de taakstraf werd erkend als zelfstandige hoofdstraf. De doelen die de taakstraf voornamelijk beoogde waren recidive vermindering en resocialisatie.

Zoals hiervoor aangegeven bepaalt de wet van 2001 dat de taakstraf, naast de vrijheidsstraf en de geldboete, een volledig zelfstandige hoofdstraf werd. De regeling bepaalt verder dat ten aanzien van ieder misdrijf waar een gevangenisstraf of een geldboete op staat en overtredingen die met de straf van een hechtenis worden bedreigd, een taakstraf kan worden opgelegd. In de Memorie van Toelichting is te lezen dat de zwaarte van de taakstraf globaal tussen de geldboete en de gevangenisstraf in staat, de taakstraf is te vergelijken met een korte gevangenisstraf. Met de eerdere sanctie dienstverlening werd al beoogd dat de sanctie te vergelijken moest zijn met een korte gevangenisstraf. In de afgelopen jaren is gebleken dat het in de praktijk daadwerkelijk zo gezien kan worden²³.

---

²⁰ *Kamerstukken II 1997/98, 26 114, nr. 3 p. 1.*

²¹ Factsheet 'De Wet Taakstraffen'

²² *Kamerstukken II 1997/98, 26 114, nr. 3 p. 2.*

²³ *Kamerstukken II 1997/98, 26 114, nr. 3 p. 2.*

Bij de oude regeling was er een beperking in de aard van de delicten waarvoor een taakstraf kan worden opgelegd, dat is bij de regeling van 2001 niet het geval. Toch vermeldt de Memorie van Toelichting dat veroordeelden die zeer zware delicten hebben gepleegd niet voor een taakstraf in aanmerking komen. Hetzelfde geldt voor de recidiverende delinquent die reeds meer malen een taakstraf opgelegd kreeg²⁴. Omdat er in 2001 met de toepassingen van leerstraffen en ook de combinatie leer- en werkstraffen goede ervaringen zijn opgedaan, is er besloten de leerstraf wettelijk te verankeren.

De taakstraf is nog altijd een hoofdstraf in ons sanctiestelsel en een aantal wetsartikelen zijn op dit onderwerp van toepassing. De taakstraf kan bestaan uit een leerstraf of een werkstraf, een combinatie van beide is ook mogelijk. De werkstraf bestaat uit onbetaalde arbeid en de leerstraf uit een verplichte training voor gedragsverandering²⁵. De taakstraf kan als hoofdstraf worden opgelegd in geval het gaat om een misdrijf waartegen een vrijheidsstraf of een geldboete ook mogelijk zijn. Verder kan er ook een taakstraf worden opgelegd als het gaat om een overtreding waarbij een vrijheidsstraf een alternatief is. Uit artikel 22c lid 2 Sr blijkt dat de rechter maximaal 480 uren taakstraf op mag leggen. Van deze 480 uren mag niet meer dan 240 uren bestaan uit werkstraf. Deze 480 uren mogen geheel uit leerstraffen bestaan, maar niet alleen maar uit werkstraffen, hier geldt een maximum van 240 uren. Cumulatie van hoofdstraffen is eveneens mogelijk, artikel 9 lid 3, 4 Sr.

Artikel 22c lid 3 Sr bepaalt dat de termijn waarbinnen de taakstraf voltooid moet zijn een jaar is na het onherroepelijk worden van het vonnis, dan wel zes maanden na het onherroepelijk worden van de strafbeschikking. Deze termijn kan ambtshalve of op verzoek van de veroordeelde, eenmaal met dezelfde termijn verlengd worden door het Openbaar Ministerie. De termijn waarbinnen de taakstraf moet worden verricht wordt

---

²⁴ *Kamerstukken II 1997/98*, 26 114, nr. 3 p. 8.

²⁵ M Boone, *Detentie; gevangenen in Nederland*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2009, p. 350

overigens verlengd met de tijd dat de veroordeelde rechtens zijn vrijheid is ontnomen alsmede met de tijd dat hij ongeoorloofd afwezig is, art 22c lid 4 Sr.

In het vonnis waarbij de taakstraf wordt opgelegd, wordt door de rechter voor het geval de veroordeelde de hem opgelegde taakstraf(fen) niet of niet naar behoren verricht bepaald dat dan vervangende hechtenis zal worden toegepast, art 22d Sr. Uit lid 3 van dat artikel blijkt dat de vervangende hechtenis ten minste één dag is en ten hoogste acht maanden. Voor elke twee uren taakstraf wordt niet meer dan één dag opgelegd. Tot slot bepaalt 22d lid 4 Sr dat de duur van de vervangende hechtenis wordt verminderd naarmate de taakstraf gedeeltelijk naar behoren is verricht. Het Openbaar Ministerie kan de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis bevelen als naar zijn oordeel de veroordeelde onvoldoende of helemaal niet heeft gepresenteerd, art 22g lid 1 Sr. Hiervan wordt de veroordeelde op de hoogte gebracht en tegen deze beslissing kan de verdachte binnen veertien dagen na de betekening een bezwaarschrift indienen bij de rechter die de straf oplegde.

De reclassering was in de tijd van de dienstverlening al met de uitvoering belast en is vandaag de dag nog steeds verantwoordelijk voor de uitvoering van de werkstraffen. Allereerst vindt er een intake gesprek plaats op het bureau van de reclassering. In dit gesprek wordt besproken waar en wanneer de delinquent zijn werkstraf zal doen en worden de regels uitgelegd. Een goede intake maakt de werkstraf tot een succes. Een veroordeelde met een voorgeschiedenis van vuurwapens, geweld of drugs is niet geschikt voor individuele plaatsing. Voor hem heeft de reclassering groepsprojecten in eigen beheer. Voor individuele plaatsing bij organisaties geldt een matchingprocedure. Het liefst met een relatie tussen delict en het te verrichten werk²⁶. De reclassering zelf heeft project plaatsen, dit zijn meestal straffen in het bos of in de groenvoorziening. Verder zijn er ook bestaande projectplaatsen zoals verpleeghuizen, ziekenhuizen, clubhuizen en Sociale Werkvoorziening. Meestal gaat het om lichamelijk werk zoals schoonmaken of eenvoudig onderhoudswerk. Na het intakegesprek volgt er een

---

²⁶ <http://www.reclassering.nl/dienstenwerkstraffen/?cid=20>

plaatsingsgesprek, dit vindt plaats op de projectplek waar de delinquent de werkstraf zal gaan uitvoeren. Tijdens dit gesprek wordt er een werkstrafovereenkomst getekend waarin staat op welke dagen en uren de delinquent zijn werkstraf zal uitvoeren²⁷. Indien de gestrafte de afspraken niet nakomt volgt er een waarschuwing van de reclassering en zal er wederom een gesprek plaatsvinden op het bureau van de reclassering. Als de delinquent nog een keer zijn verplichtingen niet nakomt of indien het gaat om een ernstige overtreding dan wordt de werkstraf stopgezet. De delinquent wordt dan teruggestuurd naar de Officier van Justitie. Stopzetting van de taakstraf kan tot gevolg hebben dat de Officier van Justitie een voorlopige hechtenis beveelt²⁸.

---

²⁷ <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/diversen/32991-werkstraf-wat-is-het-hoe-werkt-het-en-achtergronden.html#1>

²⁸ <http://www.reclassering.nl/dienstenwerkstraffen/?cid=20>

Hoofdstuk 3 Zedendelict

3.1 Het begrip zedendelict en zijn historie

Voor 1811 was bijna elke vorm van geslachtsgemeenschap verboden. Toentertijd waren de christelijke invloeden sterk aanwezig in Nederland en dat was op het gebied van geslachtsgemeenschap te merken. Alleen de geslachtsgemeenschap tussen de gehuwde man en vrouw was toegestaan, indien het doel van de geslachtsgemeenschap voortplanting was. In veel gewesten bestonden reglementen om de zedenloosheid een halt toe te roepen. In Brabant was het Egtreglement van 18 maart 1665 hier een voorbeeld van. Delicten als incest, overspel, concubinaat, voorechtelijke gemeenschap, verleiding, schaking, bigamie en prostitutie werden door dit reglement strafbaar gesteld²⁹.

Onder de historische term 'sodomie' vielen de zware zedenmisdrijven. Het begrip sodomie was een delict waarover liever niet gesproken werd, men noemde het ook wel de 'onnatuurlijke lust'. 'Tegennatuurlijke' seksuele handelingen als seksueel verkeer tussen mannen, zelfbevrediging, oneerbare handelingen met kinderen of dieren en gemeenschap van christenen met niet-christenen vielen hieronder. Maar ook alle niet-vaginale seks viel onder de noemer sodomie. Op het misdrijf sodomie stond in Brabant de doodstraf³⁰. In vele delen van Nederland bleef de vervolging van sodomie echter achterwege aangezien hier nog niet veel mogelijkheden voor waren. Het politieapparaat was nog niet zo ontwikkeld als tegenwoordig, maar de controle van mede- burgers was wel sterk aanwezig. Ondanks het feit dat de vervolging niet goed geregeld was zijn er velen burgers gedood voor het begaan van sodomie³¹. Tegenwoordig is in negen landen sodomie door homoseksuelen nog steeds strafbaar met de dood. De landen Afghanistan, Mauritanië, Iran, Jemen, Nigeria, Pakistan, Saoedi- Arabië, Soedan en de Verenigde Arabische Emiraten leggen voor sodomie door homoseksuelen soms de

---

²⁹ E.J.M.F.C. Broers, *Van plakkaat tot praktijk*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2006, p.55.

³⁰ E.J.M.F.C. Broers, *Van plakkaat tot praktijk*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2006, p. 71,72.

³¹ <http://www.ziedaar.nl/article.php?id=286>

doodstraf op. In Bangladesh, Bhutan, Guyana, India, de Malediven, Uganda en Singapore staat op sodomie een levenslange gevangenisstraf³².

Nederland kreeg vanaf 1795 de naam Bataafse Republiek, de reden hiervan was dat het Franse volk onder leiding van Napoleon de Republiek binnen was gevallen. In 1806 verving Napoleon de Bataafse Republiek voor het Koninkrijk Holland, zijn broer kreeg de leiding hiervan. In 1809 verscheen het eerste Wetboek van Strafrecht in Nederland. Het wetboek kreeg de naam Crimineel Wetboek voor het Koninkrijk Holland en het gold van 1809 tot 1811. Nederland werd ingelijfd bij de Eerste Franse Republiek in 1810 en daarna ontstond al snel de Code Pénal. De Code Pénal van 1811 was een wetboek. De codificatie bleef tot 1886 van kracht. De eerste versie van het huidige Wetboek van Strafrecht werd vastgesteld in 1881 en is uiteindelijk na enkele wijzigingen ingevoerd in 1886³³.

In 1911 werd de wetgeving op het punt van de zedendelicten door de toenmalige minister Regout gewijzigd. De wetgeving zou de zedeloosheid bestrijden en de speelzucht beteugelen³⁴. De staat vond dat men niet langer kon dulden dat kinderen of maatschappelijk zwakke personen ten prooi vielen aan anderen die hun hartstochten niet in bedwang konden houden³⁵. In de zedenwetgeving werden pornografie, homoseksuele relaties en abortus strenger bestraft. Verder werd gokken verboden³⁶. De 'onnatuurlijke lust', waar eerder zware straffen op stonden, kwam in de nieuwe wetgeving niet terug. Homoseksueel gedrag bleef daarna wel strafbaar als openbare schennis van de eerbaarheid, als bevordering van de onzedelijkheid van de minderjarigen en als ontucht met personen onder de zestien jaar. Andere delicten als homoseksuele verkrachting werden slechts in uitzonderlijke gevallen vervolgd³⁷. Het

---

³² <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sodomiewetgeving>

³³ http://nl.wikipedia.org/wiki/Wetboek_van_Strafrecht

³⁴ <http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn2/regouterh>

³⁵ *Kamerstukken I* 1910/11, 28, nr 28 p. 1.

³⁶ <http://m.europa-nu.nl/9353000/1/j9vviaekvp0oeyh/vg09ll5phbye>

³⁷ S.Faber, S van Ruller, C Fijnaut, J.van der Linden, H.J Franke, H.A. Diederiks, Chr. G.T.M. Leonards. R.M. Dekker, G. Hekma, W.C. de Vlammin, B. Luger, *Criminaliteit in de negentiende eeuw*, Hilversum: Uitgeverij Verloren, 1989, p. 115.

artikel 248 bis van de nieuwe zedelijkheidswetgeving was het bekendst. Dit artikel ging over het verleiden van een minderjarige door een meerderjarige³⁸.

Na een discussie van 21 jaar werd in 1991 de zedelijkheidswetgeving ingrijpend gewijzigd. Al in 1970 werd de Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving ingesteld om tot voorstellen te komen om de zedelijkheidswetgeving te verbeteren. De commissie kwam in 1980 met een eindrapport over de zware zedenmisdrijven. Het wetsvoorstel van de commissie werd uiteindelijk pas in 1991 aangenomen. De jaren vertraging die zijn opgelopen waren mede te danken aan de regeringswissels. Uiteindelijk heeft de minister van Justitie, Hirsch Ballin ervoor gezorgd dat het wetsvoorstel werd aangenomen.

Het wetsvoorstel was op twee gedachten gebaseerd. De eerste gedachte hield in dat de wilsvrijheid van de burger voorop staat bij het aangaan van seksuele contacten. Er is sprake van een strafbaar feit indien iemand seksuele contacten heeft tegen de wil van de ander in. De tweede gedachte is dat waar iemand niet in staat is te beoordelen of deze seksueel contact wil, deze persoon beschermd moet worden. De beoordeling zal dan worden overgedragen aan de wettelijk vertegenwoordigers en of de overheid. Kinderen zijn het meest kwetsbaar en verdienen daarom extra bescherming en bijzondere aandacht³⁹. De wet van 1991 bepaalde dat verkrachting binnen het huwelijk ook strafbaar werd gesteld, de term 'buiten echt' in het artikel 242 Sr werd geschrapt⁴⁰. Verder werd de term 'vleselijke gemeenschap' waarmee vaginaal binnendringen werd bedoeld in een aantal artikelen, waaronder die van verkrachting, vervangen door de term 'seksueel binnendringen'⁴¹. Door deze wijziging heeft de wetgever het begrip 'verkrachting' uitgebreid. Eerst vielen vele vormen van seksueel contact onder het begrip aanranding in plaats van onder het begrip verkrachting. Verkrachting kan nu niet

---

³⁸ *Kamerstukken I 1910/11*, 28, nr 2 p. 1

³⁹ M. Moerings en B. Swier, *Recht rond de zedendelicten*, Alphen aan de Rijn: Samsom 1997, P.14.

⁴⁰ *Kamerstukken II 1990/91*, 20 930, nr. 15 P. 1

⁴¹ *Kamerstukken II 1990/91*, 20 930, nr. 14 P. 1

alleen vaginaal, maar ook oraal, genitaal of met een kunststuk plaatsvinden⁴². In de volgende paragraaf zal ik met een voorbeeld uit de jurisprudentie toelichten dat het nog verder gaat. Eerder vielen mannen niet onder de bescherming van de artikelen 242 tot en met 245 Sr, maar dankzij de wetwijziging van 1911 wel. Het woord 'vrouw' werd namelijk vervangen door het woord 'iemand'⁴³. De reikwijdte van de artikelen 242 tot en met 246 Sr is sterk uitgebreid. Het begrip dwang wordt ruimer opgevat en daardoor is bijvoorbeeld het afsluiten van een vluchtweg nu ook een vorm van dwang. Tot slot was een ingrijpende wetwijziging dat kinderen van twaalf tot zestien jaar en de Raad voor de Kinderbescherming aan de lijst van klachtbevoegden zijn toegevoegd. Voor de vervolging van veel delicten was de klacht van het slachtoffer of een wettelijke vertegenwoordiger een vereiste⁴⁴.

3.2 Wetgeving en relevante jurisprudentie

In het Wetboek van Strafrecht is een aparte titel voor misdrijven tegen de zeden opgenomen. De misdrijven tegen de zeden staan beschreven in Titel XIV van het tweede boek (misdrijven) van het Wetboek van Strafrecht. Deze Titel bevat de artikelen 239 tot en met 253 Wetboek van Strafrecht. Verder is er ook een aparte titel voor overtredingen tegen de zeden neergelegd in het Wetboek van Strafrecht. Titel VI van het derde boek (overtredingen) bestaat alleen nog uit het artikel 453 omdat de overige artikelen zijn vervallen. Onder het begrip zedendelict vallen zowel de misdrijven tegen de zeden als de overtredingen tegen de zeden. Het begrip zedendelict heeft niet per definitie iets met seksualiteit te maken hoewel dit wel vaak wordt gedacht. Uit de wet is af te leiden welke delicten onder het begrip zedendelict vallen. Hierbij noem ik de delicten die onder het begrip zedendelict vallen, het is een limitatieve opsomming: schennis van de eerbaarheid, verspreiding pornografische geschriften, schadelijke audiovisuele mediaproducten bezitten, kinderpornografie, gemeenschap met een wilsonbekwame, gemeenschap met een persoon onder de zestien jaar en daarom ook

---

⁴² M.Moerings en B Swier, *Recht rond de zedendelicten*, Alphen aan de Rijn: Samsom 1997, P.15.

⁴³ *Kamerstukken II 1990/91*, 20 930, nr. 15 P. 1,2

⁴⁴ M.Moerings en B Swier, *Recht rond de zedendelicten*, Alphen aan de Rijn: Samsom 1997, P.14.

met een persoon onder de twaalf jaar, feitelijke aanranding van de eerbaarheid, ontucht met een wilsonbekwame, verleiding van een minderjarige tot ontucht, prostitutie door minderjarige, opzettelijk aanwezig zijn bij ontuchtige handelingen door minderjarige, ontucht met misbruik van gezag, koppelarij, iemand bedwelmende drank toedienen of verkopen, het afstaan van een kind voor schadelijk werk en tot slot openbaar dronkenschap(overtreding). Zedendelicten zijn dus kort samengevat misdrijven of overtredingen tegen de goede zeden. Voornamelijk worden hier seksuele zeden mee bedoeld, maar ook het afstaan van kinderen voor bedelarij of bijvoorbeeld openbare dronkenschap zijn officieel zedendelicten. Wanneer er in de media wordt gesproken over een zedendelict wordt er meestal bedoeld op verkrachting of aanranding. Ik zal mij in deze scriptie beperken tot seksuele handelingen die strafrechtelijk gezien tot een zedendelict gerekend kunnen worden. Hiertoe behoren verkrachting, aanranding, seksueel misbruik van minderjarige, afhankelijke en onmachtige personen en kinderpornografie.

Zoals gezegd in de vorige paragraaf is het begrip 'vleselijke gemeenschap' in 1991 vervangen door het begrip 'seksueel binnendringen'⁴⁵. Dit begrip heeft tot verwarring geleid, zo ook in het zogenaamde 'tongzoenarrest'⁴⁶. De vraag was hier of een tongzoen onder het begrip verkrachting zou kunnen vallen. Door deze jurisprudentie is het begrip verkrachting ruim opgevat. In dit arrest heeft de dader zijn tong in de mond van het slachtoffer geduwd, het slachtoffer heeft geprobeerd om zijn hoofd weg te draaien, maar dit is niet gelukt. Verder heeft de dader, het slachtoffer met zijn handen betast op zijn billen en op zijn geslachtsdelen. Het slachtoffer was panisch en erg bang. Uiteindelijk komt het slachtoffer los en rent weg. In eerste aanleg werd de dader veroordeeld voor aanranding en verkrachting tot een gevangenisstraf van twee jaar met aftrek van voorarrest en het betalen van de schade. Het Hof veroordeelde de dader ook voor aanranding en verkrachting met een gevangenisstraf van twee jaar, waarvan zes maanden voorwaardelijk en het betalen van de schade. Het hof motiveerde de hoge

---

⁴⁵ *Kamerstukken II* 1990/91, 20 930, nr. 14 P. 1

⁴⁶ HR 21 april 1998, RN 1998, 994

strafmaat. Het hof meldde dat er sprake was van geweld en bedreiging met geweld tot het dulden van ontuchtige handelingen die deels tot verkrachting gerekend kunnen worden. De handelingen vonden plaats in het huis van het slachtoffer en het slachtoffer is door deze gebeurtenis in de ziektewet beland. Gevoelens van angst en onveiligheid zijn hierdoor ontstaan. Dat de dader in casu een recidivist was speelde ook mee, hij is dus al eerder voor dergelijke feiten veroordeeld. De dader ontkende echter alles en ook aan een persoonlijkheidsonderzoek weigerde hij mee te werken. Dat de dader niet heeft bekend, werkt in het nadeel van de verdachte. Er wordt zo niet duidelijk of de dader inziet welk effect dat een dergelijk feit heeft op een slachtoffer. Waarom hij dergelijke feiten pleegt blijft ook onduidelijk omdat hij niet mee wilde werken aan een persoonlijkheidsonderzoek⁴⁷. De verdachte is het niet eens met de strafmaat en stelt beroep in cassatie in. De Hoge Raad beslist uiteindelijk dat het middel niet tot cassatie kan leiden. Dat de Hoge Raad tot dit oordeel kwam was eigenlijk niet zo verrassend. De Hoge Raad oordeelde namelijk al eerder dat op grond van de wetsgeschiedenis het begrip 'seksueel binnendringen' ruim moet worden opgevat⁴⁸. Ieder binnendringen van het lichaam met een seksuele strekking valt onder dit begrip. De ratio van artikel 242 Sr is de bescherming van de seksuele integriteit. Er hoeft dan ook geen onderscheid gemaakt te worden tussen het binnendringen in de anus of vagina en andere minder ernstige vormen van binnendringen. Minder ernstige vormen van binnendringen, kunnen even kwetsend zijn als binnendringen in anus of vagina. Om de rechtszekerheid te dienen wordt elk binnendringen van het lichaam met een seksuele strekking tot verkrachting gerekend, de wijze van binnendringen brengt geen beperking met zich mee⁴⁹.

De Hoge Raad is echter niet altijd zo extensief in zijn interpretatie. De Hoge Raad besliste in het Stiefkind- arrest dat er alleen sprake kan zijn van een stiefkind in de zin van artikel 249 lid 1 Sr indien de dader van de ontucht getrouwd is met de ouder van het

---

⁴⁷ Katinka Lunnemann, *'De gedwongen tongzoen'*, *Nemesis* 1999-1, p.28

⁴⁸ HR 22 februari 1994, NJ 1994, 379

⁴⁹ HR 22 februari 1994, NJ 1994, 379

kind waarmee ontucht is gepleegd⁵⁰. Het begrip stiefkind werd door de Hoge Raad niet ruim uitgelegd, terwijl dit bij het Tongzooen- arrest heel anders was. De Hoge Raad hechtte meer waarde aan de bedoelingen van de wetgever van zestig jaar geleden dan aan de veranderde maatschappelijke opvattingen⁵¹. Het Stiefkind- arrest is een voorbeeld van een zeer restrictieve interpretatie van de Hoge Raad. Het andere uiterste is te zien in het Kinderporno- arrest, hier gebruikte de Hoge Raad juist een zeer extensieve interpretatie. In dit arrest besliste de Hoge Raad dat het in bezit hebben van een enkele afbeelding van kinderporno het 'in voorraad hebben' van een afbeelding kan zijn in de zin van artikel 240 lid 1 Sr⁵².

3.3 De dader

Seksueel gedrag is er in veel vormen en zolang anderen er niet mee worden lastig gevallen is er geen probleem. Er is pas sprake van een zedendelict wanneer iemand slachtoffers maakt door zijn seksuele behoeften tegen de wil van een ander op te dringen. Seksueel gedrag jegens kinderen is overigens altijd strafbaar. Zedendelinquenten kunnen erg van elkaar verschillen, wat zij gemeen hebben is het feit dat zij een misdrijf hebben gepleegd en daarvoor veroordeeld kunnen worden⁵³.

In het Wetboek van Strafrecht worden verschillende zedendelicten omschreven, maar deze zeggen niets over de persoon van de dader. Er is een mogelijkheid dat de dader leidt aan een psychische stoornis, maar dat hoeft niet. Andere factoren om een zedendelict te plegen kunnen stress, groepsdruk of boosheid zijn. Of iemand verantwoordelijkheid is voor het plegen van een daad wordt voornamelijk bepaald door het feit of het delict gepleegd is als gevolg van een psychische stoornis. De mate van toerekening van een delict wordt door een psychiater of een gedragswetenschapper onderzocht.

---

⁵⁰ HR 7 januari 1997, NJ 1997, 361

⁵¹ Mr. Klaas Rozemond, *'Legaliteit in het materiële strafrecht'*, RM Themis 1999-4, p. 117.

⁵² HR 21 april 1998, NJ 1998, 782

⁵³ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.277.

Er zijn een aantal psychische ziektebeelden die vaak voorkomen bij een zedendelinquent. Ten eerste de impuls controlestoornis, er is sprake van een onvermogen om zichzelf te beheersen. De zelfbeheersing schiet tekort, mede als gevolg van gewoontevorming⁵⁴. Ten tweede het middelenmisbruik, zowel alcohol als harddrugs en dan met name cocaïne hebben een ontremmende werking. Door een verminderde impulscontrole en een afzwakken van normen en waarden is het mogelijk dat je seksueel overschrijdend gedrag begaat. Ook werken deze middelen euforisch, je raakt in een soort roes. Een ander psychisch ziektebeeld dat vaak voorkomt is de psychose. De plegers met een psychose worden vaak ontoerekeningsvatbaar verklaard en moeten een behandelprogramma ondergaan⁵⁵. Verder is er de persoonlijkheidsstoornis, dit kan een antisociale persoonlijkheidsstoornis zijn of een borderline persoonlijkheidsstoornis. De personen met een persoonlijkheidsstoornis zijn snel prikkelbaar, ze schieten tekort in impulscontrole en ze hebben vaak gestoorde relaties. Zowel agressie als seksualiteit kunnen ze moeilijk reguleren. Fantasieën en verlangens kunnen deze mensen nauwelijks beheersen. Ook kan er sprake zijn van psychopathie, kenmerken van dit ziektebeeld zijn oppervlakkige en kille emoties, manipulaties en antisociaal gedrag⁵⁶. Verder is er zwakbegaafdheid, er is dan vaak sprake van aanranding. Zwakbegaafde mensen zijn vaak verlegen, seksueel onervaren, maar impulsief. Vaak kunnen deze plegers geen aansluiting vinden bij mensen van hun eigen leeftijd. Tot slot noem ik de organische of cerebrale aandoening, hiermee worden hersenaandoeningen bedoeld. Dementie is een voorbeeld van een hersenaandoening. De patiënt geeft sneller toe aan zijn seksuele fantasieën en impulsen, vaak is er dan ook geen sprake van opzet⁵⁷.

---

⁵⁴ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.280

⁵⁵ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.281

⁵⁶ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.282

⁵⁷ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.283

Hoofdstuk 4 Het wetsvoorstel nader bekeken

4.1 De aanleiding tot het wetsvoorstel

Het actualiteitenprogramma Zomblab zorgde zondagavond 14 oktober 2007 voor commotie. De uitzending getiteld: Moord, doodslag, taakstraf? , stond geheel in het teken van de taakstraf. Een van de beweringen die werd gedaan was dat rechters 'kale' taakstraffen opleggen aan plegers van zeer zware delicten. Ook werd er beweerd dat in geval van recidive de rechters regelmatig een taakstraf opleggen. Indien de beweringen van Zomblab realistisch zijn, levert dat strijd op met de bedoeling van de wetgever. Volgens de Memorie van Toelichting komen veroordeelden die zeer zware delicten hebben gepleegd, niet in aanmerking voor een taakstraf. Hetzelfde geldt voor de recidiverende delinquent die reeds meer malen een taakstraf opgelegd kreeg. In de uitzending werd een verkeerd beeld van het Nederlandse strafrecht gevormd; rechters leggen in weerwil taakstraffen op. Zomblab beweerde dat de taakstraf een vaak opgelegde sanctie is bij zedendelicten en zelfs bij het levensdelict moord. De dag na de uitzending stonden de kranten dan ook vol met schokkende koppen als "Een moordenaar met een taakstraf"⁵⁸ of "Rechters grijpen te vaak naar taakstraf"⁵⁹.

Niet alleen de media besteedden veel aandacht aan deze uitzending, maar ook in de Tweede Kamer was de uitzending het onderwerp van de dag. Op 16 oktober 2007 pleitte Fred Teeven van de VVD in de kamer voor een aanscherping van de wetgeving zodat de beslissingsruimte voor de rechter zou worden ingeperkt. Het CDA en de PVV ondersteunden dit voorstel. De PVV wilde zelfs nog verder gaan en pleitte voor de invoering van minimumstraffen. De uitzending van Zomblab zorgde bij de minister van Justitie, Hirsch Ballin ook voor de nodige kopzorgen, hij ging dan ook snel tot actie over. Hirsch Ballin meldde op 16 oktober 2007 dat er contact was gezocht met de Raad voor

---

⁵⁸ Folkert Jensema, *Een moordenaar met een taakstraf*, nrc handelsblad, 15 oktober 2007

⁵⁹ *Rechters grijpen te vaak naar taakstraf*, de Volkskrant 15 oktober 2007

de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie voor nader onderzoek omtrent de beweringen van Zembla⁶⁰.

De Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal spraken niet negatief over de uitzending van Zembla. Beide hadden hun twijfels over het geschetste beeld van de hedendaagse strafrechtspraak. Voor de uitzending hadden de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal wel waardering. Volgens de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal zorgt kritische aandacht van zowel de media als van het publiek ervoor dat de kwaliteit van de rechtspraak gewaarborgd blijft. Daarbij werd wel aangestipt dat het belangrijk is dat het beeld dat wordt geschetst realiteit is. Indien het geschetste beeld afwijkt van de realiteit wordt het publieke vertrouwen aangetast, het publieke vertrouwen is van belang voor het goed functioneren van het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak⁶¹.

Er kwamen drie belangrijke beweringen naar voren in de uitzending van Zembla op 14 oktober 2007. Ten eerste zou de taakstraf in weerwil van de geldende regels door het Openbaar Ministerie worden geëist in situaties waar al eerder een taakstraf was opgelegd. Verder zou de rechter ook bij ernstige misdrijven taakstraffen opleggen, dat wil zeggen bij misdrijven waarvoor de straf niet is bedoeld volgens de wetgever. Ten derde werd beweerd dat de taakstraf niet als echte straf zou worden beschouwd door de Nederlandse samenleving. Het was van belang dat de juistheid van deze beweringen zo spoedig mogelijk werd onderzocht. Er is reeds onderzoek verricht naar de juistheid van de beweringen, daarbij werd nader ingegaan op de eerste twee beweringen. Zouden de beweringen juist zijn dan zou het publieke vertrouwen in het Openbaar Ministerie en de rechtspraak sterk aangetast worden. Als de beweringen van het

---

⁶⁰ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p. 8,9.

⁶¹ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p. 2

actualiteitenprogramma Zembla onjuist zouden zijn dan zou het publieke vertrouwen ten onrechte zijn verzwakt⁶².

Zoals hierboven aangegeven heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar aanleiding van deze uitzending van Zembla. Het onderzoek moet een meer accuraat beeld schetsen van de taakstrafoplegging in Nederland dan het beeld dat Zembla schetste in haar uitzending⁶³. De eerste twee beweringen zoals hierboven beschreven zijn nader onderzocht door de Raad van de Rechtspraak in samenwerking met het Landelijk Overleg Voorzitters Strafsectoren en het College van procureurs- generaal. De onderzoeksresultaten zijn in april 2008 weergegeven in het rapport getiteld: Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken⁶⁴. In het onderzoek stonden vier vragen centraal, deze vragen inclusief beantwoording zal ik kort samenvatten en hieronder weergeven. Ten eerste werd er onderzocht hoe vaak er in 2006 in Nederland door de rechter bij een ernstig misdrijf een taakstraf werd opgelegd. De Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal concludeerde dat er in zaken waarbij de rechter moord of doodslag bewezen achtte in 2006 geen enkele keer een taakstraf werd opgelegd. Zembla hanteerde echter een ruimere juridische kwalificatie van de term 'ernstig misdrijf'. Tot de term 'ernstig misdrijf' rekende Zembla de volgende delicten: (poging tot) moord, (poging tot) doodslag, zware mishandeling, (poging tot) verkrachting, aanranding en ontucht. Als men deze ruimere juridische kwalificatie hanteert blijkt dat in 52% van de deze ernstige misdrijven een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd. In 14 % van de gevallen wordt er een taakstraf opgelegd, zonder vrijheidsstraf. De overige gevallen worden bijna altijd afgedaan met een taakstraf in combinatie met een vrijheidsstraf, zowel voorwaardelijk als

---

⁶² A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p. 6

⁶³ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p. 2

⁶⁴ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1

onvoorwaardelijk⁶⁵. De tweede vraag die centraal stond in het onderzoek was de vraag bij welke ‘ernstige misdrijven’ een rechter een taakstraf oplegde. De resultaten die uit het onderzoek voortvloeide lieten zien dat de taakstraf nagenoeg altijd in de lichtere gevallen wordt opgelegd. Een belangrijk punt dat naar voren kwam was dat in 80% van de gevallen overeenstemming bestond over de opgelegde straf tussen het Openbaar Ministerie, reclassering en de rechter. In minder dan 10% van de gevallen wijkt de rechter af van het standpunt dat het Openbaar Ministerie en de reclassering delen⁶⁶. Ten derde was de vraag aan de orde of de vorderingspraktijk in overeenstemming met de beleidsregels van het Openbaar Ministerie en conform de bedoeling van de wetgever is. Het uitgangspunt bij dergelijke misdrijven was in de toen geldende Aanwijzing Taakstraffen, ‘geen taakstraf, tenzij’.

Door Zembla is gekeken naar 169 zaken, er zijn echter maar 120 zaken relevant. De 120 genoemde zaken hebben immers betrekking op meerderjarige verdachten en daar heeft de Aanwijzing Taakstraffen betrekking op. De overige 49 zaken hebben betrekking op minderjarige verdachten en die zijn in casu niet relevant. In achttien zaken bleek dat er alleen een taakstraf is gevorderd, dus zonder vrijheidsstraf. In vijf van de achttien zaken bleek dat het handelen op gespannen voet kwam te staan met het uitgangspunt, ‘geen taakstraf, tenzij’. Er werden in die vijf zaken onvoldoende redenen gevonden om een taakstraf als enige sanctie te vorderen. In 76 van de 120 zaken werd er door de officier van Justitie een taakstraf gevorderd in combinatie met een geheel of deels onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Deze combinatie van straffen is in lijn met de Aanwijzing Taakstraffen. Het blijkt overigens zelden voor te komen dat de officier van Justitie een taakstraf vordert in situaties waar de verdachte al vaker een taakstraf heeft ondergaan. Indien er wel sprake is van het opleggen van taakstraffen bij recidive, is dit in de meeste gevallen gebeurd om wetstechnische redenen. De rechter moet elke

---

⁶⁵ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p.6.

⁶⁶ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p.6.

overtreding immers apart bestraffen, de rechter kan dan ook niet voor alle overtredingen gezamenlijk één straf opleggen⁶⁷. Tot slot werd de vraag gesteld of de beslissing tot oplegging van een taakstraf bij 'ernstige misdrijven' in die gevallen waarbij het Openbaar Ministerie een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf vorderde, in overeenstemming met de letter en geest van de wet was. Bij 28 van de 169 zaken bleek dat de rechter een taakstraf oplegde, waar de officieren van Justitie een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf vorderde. Hoewel er voor de rechters geen richtlijnen zijn, werd er toch kritisch naar de praktijk gekeken. De Raad voor de Rechtspraak vroeg de professoren E Prakken en G.J. Knoops advies over deze 28 zaken. Beide deskundigen waren over het algemeen zeer tevreden over de oplegging van de straffen. Slechts in één geval waren de deskundigen het erover eens dat het vonnis te licht was⁶⁸.

De Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal concluderen na grondig onderzoek dat officieren en rechters in het algemeen conform het oogmerk van de wetgever handelen. Het oogmerk van de wetgever is dat de taakstraf een passende straf is voor naar verhouding lichte delicten. Voor ernstige zedendelicten en geweldsmisdrijven is de taakstraf in beginsel niet aan de orde. Volgens de Raad en het College is er geen reden om de beslissingsruimte van de officier met betrekking tot de eis of de beslissingsruimte van de rechter met betrekking tot het vonnis wettelijk te beperken⁶⁹. De huidige praktijk geeft geen aanleiding voor een wettelijke inperking van de mogelijkheden voor een rechter om taakstraffen op te leggen. De praktijk is in overeenstemming met de wet en de bedoeling van de wetgever. In de onderzochte gevallen volstaan rechters slechts bij uitzondering met een 'kale' taakstraf. Indien er een 'kale' taakstraf wordt opgelegd dan is hier een goede reden voor. Vaak heeft het te maken met de ernst en de zwaarte van het feit en of de omstandigheden van het

---

⁶⁷ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p.7.

⁶⁸ A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1, p.7.

⁶⁹ *Brief RVDR aan MvJ pagina 2.*

geval⁷⁰. In Nederland werken we immers met de gedachte dat de straffen op maat moeten zijn.

In een aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer vermeldt de minister van Justitie, Hirsch Ballin dat hij de conclusies van de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal deelt. De minister constateert echter wel het volgende: "het rekhireren en opleggen van een taakstraf, al dan niet in combinatie met een andere straf, bij ernstige misdrijven is geen uitzondering gebleken". De Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal stellen dat de term 'ernstig misdrijf' een juridische kwalificatie is waaronder veel verschillende strafbaar gestelde gedragingen vallen. Zowel een opgedrongen tongzoen als het genitaal binnendringen van het lichaam vallen bijvoorbeeld onder de term verkrachting. De minister van Justitie is van mening dat het onwenselijk is dat de taakstraf meer dan bij uitzondering bij ernstige delicten wordt opgelegd en daarom wil hij dat het in beginsel uitgesloten is een taakstraf op te leggen bij dit soort delicten⁷¹.

De minister van Justitie heeft enkele maatregelen genomen om te voorkomen dat er in de toekomst een taakstraf wordt opgelegd bij 'ernstige delicten'. De maatregelen komen in de aanbiedingsbrief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer naar voren. Allereerst heeft Hirsch Ballin het College van procureurs-generaal gevraagd de Aanwijzing Taakstraffen aan te scherpen. Uit de Aanwijzing zou dan beter moeten blijken in welke gevallen van ernstige geweldsmisdrijven of zedendelicten een taakstraf gevorderd mag worden. Het uitgangspunt dat in beginsel geen taakstraf gevorderd wordt bij ernstige zeden- en geweldsmisdrijven moet ook duidelijker naar voren komen. Een uitzondering is daar als het gaat om achterliggende feiten die juridisch gezien wel als ernstig worden gezien, maar in feite toch van minder ernstige aard zijn. Per 1 januari 2009 is de Aanwijzing daadwerkelijk verscherpt⁷². Met de Aanwijzing wordt een kale

---

⁷⁰ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p.6.

⁷¹ *Kamerstukken II*, 2007/08, 31 200, nr. 172 p.1,2.

⁷² Aanwijzing Taakstraffen 2009

taakstraf uitgesloten voor ernstige geweldsdelicten en zedendelicten. Verder kan in geval van recidive binnen vijf jaar een tweede taakstraf alleen nog maar worden opgelegd indien noch het oude, noch het nieuwe feit een ernstig zeden- of geweldsmisdrijf is. Als tweede maatregel vraagt de minister van Justitie, het College van procureurs-generaal, om het Openbaar Ministerie er op te wijzen dat ze zich aan de Aanwijzing houden. Tot slot gaat de minister van Justitie na, hoe het bestraffende karakter van de taakstraf versterkt kan worden. De effectiviteit van de taakstraf zal verhoogd moeten worden om het bestraffende karakter van de taakstraf te versterken⁷³.

Ondanks het feit dat de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal adviseerde om geen wetsvoorstel in te dienen, heeft de minister van Justitie in oktober 2009 toch een wetsvoorstel ingediend als reactie op de onderzoeksresultaten⁷⁴.

4.2 Adviezen over het wetsvoorstel aan de minister van Justitie

De minister van Justitie heeft verschillende organen om advies gevraagd over het conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het beperken van de mogelijkheden om een taakstraf op te leggen voor ernstige zeden- en geweldsmisdrijven. Dit advies, heeft Hirsch Ballin daadwerkelijk van de organen gekregen. Hieronder zal ik kort de adviezen van de Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, het College van procureurs-generaal, de Nederlandse orde van Advocaten, de Raad van State en de reclassering beschrijven.

De Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en de Nederlandse orde van Advocaten staan negatief tegenover het wetsvoorstel van oktober 2009. De Raad voor de Rechtspraak stelt dat de huidige praktijk geen aanleiding geeft voor een wettelijke inperking van de mogelijkheden voor een rechter om taakstraffen op te leggen. De Raad voor de Rechtspraak wijst erop dat de rechter discretionaire ruimte heeft om binnen de grenzen die gesteld zijn door de wetgever een

---

⁷³ *Kamerstukken II*, 2007/08, 31 200, nr. 172 p. 2.

⁷⁴ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 2.

straf of maatregel op te leggen die recht doet aan de omstandigheden van het geval. De rechter dient zich wel te houden aan het proportionaliteitsbeginsel, maar verder is de rechter vrij om te oordelen. Indien de mogelijkheid om taakstraffen op te leggen wordt beperkt, wordt daarmee de straftoemingsvrijheid van de rechter beperkt. Beperking van de straftoemingsvrijheid kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van de strafrechtspleging. Een rechter moet de vrijheid hebben om bij elke omstandigheid een straf te zoeken naar maat, het gevolg kan zijn dat de taakstraf bij ernstige delicten de beste sanctie is⁷⁵. Verder adviseert de Raad voor de Rechtspraak het effect van de aanscherping Aanwijzing Taakstraffen af te wachten, voordat de minister van Justitie met overbodige wetgeving komt. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak is net als de Raad voor de Rechtspraak van mening dat de straftoemingsvrijheid van de rechter wordt beperkt. Met deze beperking wordt er afbreuk gedaan aan één van de pijlers van het Nederlands rechtssysteem. Beperking van de straftoemingsvrijheid van de rechter is alleen toegestaan indien daar zwaarwegende argumenten voor zijn, deze argumenten ontbreken in dit geval. Ook sluit de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak zich aan bij het standpunt dat er vanuit de rechtspraak geen behoefte bestaat aan de voorgestelde wetswijziging⁷⁶.

De Nederlandse orde van Advocaten heeft het probleem voorgelegd aan de Adviescommissie Strafrecht. De Adviescommissie Strafrecht schreef een preadvies en daarbij stuiten ze op precies dezelfde punten als hiervoor aangehaald, de straftoemingsvrijheid die ten onrechte wordt ingeperkt en het achterwege blijven van de behoefte aan een dergelijk wetsvoorstel⁷⁷. Ook de Raad van State geeft een negatief advies betreffende het wetsvoorstel. Een beperking van de straftoemingsvrijheid van de rechter kan alleen worden toegelaten als daarmee een duidelijk en welomschreven

---

⁷⁵ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p. 2.

⁷⁶ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p. 7.

⁷⁷ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3, bijlage p. 28.

ernstig probleem wordt opgelost. Omdat er volgens de Raad van State geen sprake van een dergelijk probleem is, adviseert ze om het wetsvoorstel niet in te dienen⁷⁸.

Het College van procureurs-generaal staat daarentegen niet geheel negatief tegenover het wetsvoorstel. Ze heeft begrip voor de argumenten van de regering om in de wet te verankeren dat een taakstraf niet bedoeld is voor een ernstig misdrijf. Het College van procureurs-generaal is van oordeel dat er zo spoedig mogelijk een onderzoek gestart moet worden naar de plaats van de taakstraf in ons huidige strafarsenaal, in relatie tot de opvatting van de maatschappij over de taakstraf. Aan de hand van de resultaten uit het voorgestelde onderzoek, kan gekeken worden naar de toekomst van de taakstraf. Het College van procureurs-generaal merkt op dat de taakstraf niet meer weg is te denken uit het Nederlands sanctiestelsel, maar dat elke sanctie wel moet aansluiten bij de strafbeleving in de maatschappij⁷⁹. Het College adviseert over het laten vervallen van de mogelijke wijziging van artikel 22 lid 1 sub b Sr. Door deze wijziging zou het mogelijk zijn bij algemene maatregel van bestuur strafbare feiten aan te wijzen waarvoor geen kale taakstraf meer kan worden opgelegd. Volgens het College kan dit beter bij formele wet geregeld worden⁸⁰.

De reclassering staat het meest positief ten opzichte van de voorgestelde wetswijziging. De gedachte van de reclassering liggen op dezelfde lijn als het wetsvoorstel. De reclassering is van oordeel dat het van belang is dat de geschokte rechtsorde op een juiste en terechte wijze wordt hersteld. Verder achtten zij het noodzakelijk dat er kritisch gekeken wordt of een taakstraf de juiste sanctie is. De mogelijkheid om een taakstraf op te leggen wordt wel beperkt, maar zolang er genoeg ruimte voor gedragsverandering blijft staat de beperking niet op gespannen voet met de gedachte van de reclassering. De reclassering is echter wel voorstander om de mogelijkheid open te houden af te wijken van de nieuwe regeling. Er moet een mogelijkheid blijven om in bepaalde ernstige gevallen een taakstraf op te leggen, zeker als dit de kans op recidive

---

⁷⁸ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 5 p. 1.

⁷⁹ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p. 21.

⁸⁰ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p. 25.

verminderd. Indien de rechter afwijkt, is een goede motivatie van de rechter noodzakelijk. Meerdere malen de taakstraf opleggen moet volgens de reclassering ook mogelijk blijven. Voor mensen met een meervoudige problematiek is dit namelijk erg nuttig, ook bij herhaling⁸¹.

Concluderend kun je stellen dat de tegenstanders van het wetsvoorstel vooral moeite hebben met de beperking van de straftoemtingsvrijheid van de rechter. Verder oordelen zij dat er vanuit de rechtspraak geen behoefte bestaat om een dergelijke wetswijziging in te voeren, het wetsvoorstel dient derhalve achterwege te worden gelaten. Er is maar één echte voorstander van dit wetsvoorstel en dat is de reclassering⁸². Van belang is dat de Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, de Nederlandse Orde van Advocaten en het College van procureurs-generaal allen het advies gaven om af te zien van de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur, misdrijven aan te wijzen waarvoor geen kale taakstraf opgelegd kan worden⁸³.

Ondanks de vele negatieve adviezen over het conceptwetsvoorstel is het wetsvoorstel toch ingediend. Het wetsvoorstel is op advies van de organen op enkele punten aangepast.

De tegenstanders hameren op het feit dat er een inbreuk wordt gemaakt op de straftoemtingsvrijheid van de rechter. De regering deelt dit standpunt niet. De straftoemtingsvrijheid van de rechter is volgens de regering een wezenlijk element van ons strafrechtelijk stelsel en deze wordt gerespecteerd. De regering voelt zich echter verplicht om in samenwerking met het parlement er op toe te zien dat er voldaan wordt aan de verantwoordelijkheden die de wetgever heeft. In de wet moet worden aangegeven onder welke omstandigheden een bepaalde straf kan worden opgelegd, hierbij moet gelet worden op de maatschappelijke beleving van een bepaalde straf. De

---

⁸¹ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage p. 35.

⁸² *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p.6.

⁸³ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p.8.

regering acht het noodzakelijk in de wet te verankeren dat de taakstraf een passende straf is voor naar verhouding lichtere strafbare feiten. Door de positie van de taakstraf in de wet te regelen wordt duidelijk wanneer de taakstraf toegepast kan worden. Door de wetswijziging wordt duidelijk dat de taakstraf een nuttig en onmisbaar instrument is in ons sanctiestelsel. De regering acht het dan ook niet noodzakelijk om eerst de effecten van de aanscherping van de Aanwijzing taakstraffen af te wachten, zoals de Raad voor de Rechtspraak adviseerde. De taakstraf dient volgens de regering nader onderzocht te worden. Men hoeft echter niet te wachten met het invoeren van het wetsvoorstel totdat dit onderzoek verricht is. Naar aanleiding van bovengenoemde adviezen zijn er enkele wijzigingen aangebracht in het wetsvoorstel. Er wordt afgezien van de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur misdrijven aan te wijzen waarvoor geen 'kale' taakstraf kan worden opgelegd. Als alternatief wordt voorgesteld om een drietal misdrijven die niet voldoen aan de in dit wetsvoorstel geformuleerde hoofdcriteria voor het uitsluiten van een 'kale' taakstraf, op te nemen in de wet zelf. Het gaat om de volgende drie misdrijven: ambtsdwang en wederspanning met letsel tot gevolg (artikel 181 Sr), kinderpornografie (artikel 240b Sr) en jeugdprostitutie (artikel 248b Sr). Er zijn ook enkele aanpassingen gekomen op het gebied van recidive. Tot slot is er voorzien in overgangsrecht⁸⁴.

4.3 De inhoud van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt de mogelijkheden te beperken om een taakstraf op te leggen bij ernstige zeden- en geweldsmisdrijven en bij recidive van misdrijven. Het wetsvoorstel voorziet in de aanscherping van de toepassing van taakstraffen bij ernstige geweldsmisdrijven en zedendelicten. In principe mag er bij dit soort delicten geen 'kale' taakstraf worden gevorderd. Ook indien er sprake is van eerdere oplegging van een taakstraf, is de oplegging van een 'kale' taakstraf niet altijd mogelijk. Er zouden een aantal wijzigingen doorgevoerd moeten worden in het Wetboek van Strafrecht om de beperking van de oplegging van een taakstraf te bewerkstelligen. Hieronder zal ik de

---

⁸⁴ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p.7,8

wijzigingen die in het wetsvoorstel naar voren komen toelichten, aan de hand van de memorie van toelichting⁸⁵ en het Wetboek van Strafrecht.

De eerste wijziging heeft betrekking op artikel 9 Sr. In dit artikel zijn de hoofd- en bijkomende straffen opgesomd. Het artikel geeft aan dat een taakstraf kan worden opgelegd ten aanzien van misdrijven die worden bedreigd met een vrijheidsstraf of een geldboete of ten aanzien van overtredingen die met een vrijheidsstraf worden bedreigd. Het wetsvoorstel wil aan de bepaling in artikel 9 Sr toevoegen dat er geen taakstraf kan worden opgelegd in de bij de wet bepaalde gevallen. De wet zou dus bepalen wanneer er geen taakstraf kan worden opgelegd. De wijziging is toegespitst op artikel 9, tweede lid, eerste volzin. De zinsnede *'kan in plaats daarvan een taakstraf worden opgelegd'* dient vervangen te worden door: *'kan, behoudens in bij de wet bepaalde gevallen, in plaats daarvan een taakstraf worden opgelegd'*. Verder blijft artikel 9 Sr in zijn geheel bestaan en worden er geen verdere wijzigingen aangebracht⁸⁶.

Er zou ook een wijziging worden aangebracht ten aanzien van artikel 14g lid 2 Sr. Dit artikel heeft betrekking op de tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke straf en bevat een verwijzing naar de taakstraf. Artikel 22b zal worden toegevoegd aan dit lid zodat artikel 14g, tweede lid, tweede volzin, als volgt komt te luiden: *De artikelen 22b tot en met 22k zijn van overeenkomstige toepassing*. Voordat de rechter een taakstraf oplegt in plaats van de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde vrijheidsstraf, dient hij na te gaan of het opleggen van de taakstraf niet is uitgesloten op grond van artikel 22b Sr⁸⁷.

In het huidige Wetboek van Strafrecht is er geen artikel 22b Sr, dat de gevallen noemt wanneer de taakstraf mag worden opgelegd. Artikel 22b Sr is namelijk vervallen toen de taakstraf een zelfstandige hoofdstraf werd. Er is voorgesteld om een nieuw artikel 22b toe te voegen aan de regeling van de taakstraf. In artikel 22b wordt aangegeven

---

⁸⁵ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3

⁸⁶ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 8.

⁸⁷ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 8.

wanneer een veroordeling van een misdrijf niet kan worden bestraft met een 'kale' taakstraf. Een 'kale' taakstraf wil zeggen dat er alleen een taakstraf wordt opgelegd. Er is geen sprake van combinatie met een andere straf. Na artikel 22a wordt artikel 22b ingevoegd. In lid 1 wordt bepaald wanneer een taakstraf niet kan worden opgelegd. In Artikel 22b lid 1 sub a wordt aangegeven dat er geen taakstraf kan worden opgelegd indien er sprake is van *'een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld en dat een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer ten gevolge heeft gehad'*. In artikel 22b lid 1 sub a is gekozen voor een combinatie van een formeel en een materieel criterium. Deze twee criteria moeten ervoor zorgen dat het uitgesloten is om een taakstraf op te leggen in geval van ernstige zeden- en geweldsmisdrijven. Het formele criterium heeft betrekking op de zinsnede: *een misdrijf waarop naar wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld*. Het gaat bij het formele criterium om de ernst van een delict, het strafmaximum geeft dat aan. Strafverlagende omstandigheden als poging (artikel 45 lid 2 Sr) en deelneming (artikel 49 lid 1 Sr) tellen hierbij niet mee. De grens van zes jaar sluit aan bij de grens als gesteld voor de afdoening door het Openbaar Ministerie door middel van een strafbeschikking (artikel 257a Sr) en de transactie(artikel 74 Sr). De taakstraf, de strafbeschikking en de transactie hebben gemeen dat zij in beginsel niet bedoeld zijn voor ernstige misdrijven⁸⁸.

Het materiële criterium komt tot uiting in de zinsnede: *ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer*. Het materiële criterium ziet toe op de gevolgen van het gepleegde misdrijf. Indien er sprake is van een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer mag een taakstraf niet worden opgelegd. Bij zeden- en geweldsmisdrijven is er bijna altijd sprake van inbreuk op de lichamelijke integriteit en daarom mag er bij die delicten geen 'kale' taakstraf worden opgelegd. Indien er geen sprake is van een inbreuk op de lichamelijke integriteit is een taakstraf

---

⁸⁸ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 9.

wel toegestaan, de ernst van de inbreuk is dus bepalend. Het criterium maakt het mogelijk om bij een geval als een opgedrongen tongzoen een 'kale' taakstraf op te leggen omdat de ernst van inbreuk op de lichamelijke integriteit hier gering is. Het criterium spreekt bewust niet over de gevolgen voor de geestelijke integriteit van het slachtoffer. De gevolgen voor de geestelijke integriteit van een slachtoffer kunnen namelijk sterk uiteenlopen, het is geen objectieve maatstaf omdat het tamelijk persoonlijk is. Het feit dat het criterium betreffende de geestelijke integriteit niet wordt genoemd in de wet, neemt niet weg dat de rechter hier rekening mee mag houden bij de straftoemeting⁸⁹.

In artikel 22b lid 1 sub b Sr worden drie misdrijven omschreven waarvoor het opleggen van een taakstraf in beginsel is uitgesloten, maar waarop de formele en materiële criteria niet van toepassing zijn. Bij veroordeling van een van deze misdrijven kan dus geen 'kale' taakstraf worden opgelegd en wordt er geen rekening gehouden met de ernst van de inbreuk op de lichamelijke integriteit. Het gaat om ambtsdwang en wederspanning met letsel tot gevolg, artikel 181 Sr, kinderpornografie, artikel 240b Sr en jeugdprostitutie genoemd in artikel 248b Sr. Voor deze artikelen is gekozen omdat de misdrijven zelf als ernstig worden gezien. Verder wordt er benadrukt dat minderjarigen en personen werkzaam in publieke dienst extra beschermd dienen te worden⁹⁰.

Artikel 22b voorziet ook in een tweede lid. Het tweede lid zorgt ervoor dat er geen taakstraf wordt opgelegd indien iemand wordt veroordeeld voor een misdrijf en in de vijf jaren voorafgaand aan het door hem begane feit wegens een soortgelijk misdrijf een taakstraf is opgelegd. Lid 2 heeft betrekking op recidive en niet alleen bij ernstige zeden- en geweldsmisdrijven, maar op misdrijven in het algemeen. Daarbij komt nog de eis dat de veroordeelde deze taakstraf heeft verricht dan wel op grond van artikel 22 g de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis is bevolen. Met deze eis wil men

---

⁸⁹ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 9.

⁹⁰ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 10.

voorkomen dat er een tweede taakstraf wordt opgelegd in de gevallen dat de taakstraf kennelijk niet het beoogde effect heeft gehad. De taakstraf is in dat geval wel verricht, maar heeft de dader er schijnbaar niet van weerhouden opnieuw een strafbaar feit te plegen. Ook indien een opgelegde taakstraf niet is verricht en daarom een vervangende hechtenis is bevolen, kan een taakstraf niet nogmaals worden opgelegd⁹¹.

Het derde lid van artikel 22b bevat een uitzondering op de hoofdregel dat in geval van een ernstig zeden- en geweldsmisdrijf geen taakstraf wordt opgelegd. Van het eerste en het tweede lid kan worden afgeweken indien naast de taakstraf een al dan niet voorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel wordt opgelegd. De combinatie van deze straffen moet mogelijk blijven zodat de rechter kan straffen op maat. De mogelijkheid om de taakstraf te combineren met een al dan niet voorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel versterkt de mogelijkheden om te werken aan gedragsverandering, men kan persoonsgericht te werk gaan. Aan de andere kant wordt het punitieve karakter benadrukt door deze combinatie mogelijk te maken⁹².

De laatste wijziging heeft betrekking op artikel 74 lid 4 eerste volzin, hier wordt na *'het bepaalde bij of krachtens de artikelen'* ingevoegd: *22b*,

Tot slot heeft de minister van Justitie enkele kanttekeningen gemaakt. Hij bepaalt dat het bij huiselijk geweld mogelijk is dat er sprake is van een inbreuk op de lichamelijke integriteit en dat daardoor een taakstraf uitgesloten kan worden. Verder benadrukt hij dat bij het opleggen van een taakstraf in geval van een ernstig zeden- of geweldsmisdrijf telkens een sterke motivatie van de rechter vereist is. Tot slot bepaalt de minister van Justitie dat artikel 22b geldt in geval van veroordeling door de rechter, maar ook in geval van veroordeling door het Openbaar Ministerie door middel van een strafbeschikking⁹³.

---

⁹¹ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 10.

⁹² *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 11.

⁹³ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 11.

Naast de bovengenoemde opmerkingen is er een overgangsrecht. De minister van Justitie bepaalt dat op strafbare feiten die zijn begaan voor de inwerkingtreding van de wetswijziging, artikel 22b Sr niet van toepassing zal zijn⁹⁴.

4.4 Gevolgen van het eventueel invoeren van het wetsvoorstel

Ondanks het feit dat het merendeel van de adviezen van de verschillen organen negatief uitvielen, heeft de minister van Justitie besloten het wetsvoorstel in te dienen. Na het bekijken van voorgenoemde adviezen, ben ik tot de conclusie gekomen dat de invoering van het hiervoor besproken wetsvoorstel vele gevolgen zou kunnen hebben. Allereerst wordt de rechterlijke straftoemingsvrijheid van de rechter beperkt, één van de uitgangspunten in ons Nederlands sanctiestelsel. Uit artikel 350 Sv volgt dat de rechter beraadslaagt over de strafbaarheid van de verdachte en de oplegging van een straf of een maatregel. De rechter beraadslaagt pas nadat bewezen is verklaard dat het feit strafbaar is en dat het feit door de verdachte is begaan. De rechter heeft bij de oplegging van een straf op maatregel een grote vrijheid. In artikel 9 Sr heeft de wetgever bepaald welke straffen de rechter op kan leggen, voor de maatregelen is dit geregeld in titel II A van het Wetboek van Strafrecht. De wetgever heeft de grenzen van de straftoemingsvrijheid bepaald en de rechter kan binnen die grenzen een straf of maatregel naar zijn eigen inzicht opleggen. De grenzen die gesteld zijn in ons Wetboek van Strafrecht zijn maxima, Nederland kent nog geen minimum straffen. De rechter bepaalt niet alleen de maat van de straf, maar ook de soort en de modaliteit.

De Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak, de Nederlandse Orde van Advocaten en de Raad van State oordeelden allen dat het wetsvoorstel afbreuk doet aan de straftoemingsvrijheid van de rechter. Indien het wetsvoorstel wordt aangenomen is de rechter niet meer vrij in het opleggen van de taakstraf, de rechter wordt beperkt in zijn straftoemingsvrijheid. Deze beperking van de straftoemingsvrijheid zou de eerste zijn sinds de invoering van het Wetboek van

---

⁹⁴ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 p. 12.

Strafrecht in 1886. M.J Borgers schreef een artikel over het wettelijke sanctiestelsel en de straftoematingsvrijheid. Ik citeer: 'het wettelijke sanctiestelsel is continu in ontwikkeling, maar daarbij geldt één constante: de zeer ruime straftoematingsvrijheid van de rechter blijft onaangetast'⁹⁵.

In het preadvies van de Adviescommissie Strafrecht, (dat ze schreef in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten) komt het feit dat een dergelijke ingrijpende inperking van de straftoematingsvrijheid van de rechter nog nooit is voorgekomen ook naar voren. De Adviescommissie Strafrecht vermeldt, dat artikel 14a Sr de vrijheid van de rechter beperkt bij de strafoplegging, maar dat het wetsvoorstel veel verder gaat. De Adviescommissie Strafrecht is van mening dat een dergelijke inperking van de straftoematingsvrijheid van de rechter alleen is toegestaan indien zij wordt gedragen door een brede maatschappelijke consensus. In het wetsvoorstel of de Memorie van Toelichting komt niet naar voren dat de inperking van de straftoematingsvrijheid door een brede maatschappelijke consensus wordt gedragen. Om een dergelijke beperking in te stellen is een grotere rechtvaardiging vereist⁹⁶. Sinds de invoering van het Wetboek van Strafrecht is de straftoematingsvrijheid alleen maar groter geworden. Het sanctiearsenaal heeft zich sterk uitgebreid, de taakstraf is hier een belangrijk voorbeeld van. Tevens is het rechterlijk pardon in 1983 ingevoerd; de rechter heeft de mogelijkheid om geen straf of maatregel op te leggen. Het rechterlijk pardon, zoals hiervoor genoemd wordt geformuleerd in Art. 9a Sr.

Ondanks dat de straftoematingsvrijheid van de rechter nog nooit is beperkt, zijn er voortdurend discussies over dit onderwerp. Men wil voorkomen dat de straftoematingsvrijheid ontaardt in ongelijke bestraffing. Bij de oplegging van een straf of maatregel gaat de rechter zeer zorgvuldig te werk. In Nederland straft de rechter op maat, dat wil zeggen dat de rechter bij de sanctieoplegging niet alleen naar het

---

⁹⁵ Borgers, *Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoematingsvrijheid van de rechter*, Delikt en Delinkwent 2005 afl 2/11 P. 111.

⁹⁶ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3, bijlage p.28.

strafbare feit kijkt, maar ook naar de dader. De rechter zal rekening houden met de omstandigheden van het geval, de aard en de ernst van het feit en de dader als persoon. Een bijdrage aan een consistente rechtsgang leveren de BOS/POLARIS richtlijnen. Deze richtlijnen helpen het Openbaar Ministerie om tot een bepaalde strafeis te komen aan de hand van richtlijnen. Verder bestaan er nog de Oriëntatiepunten straftoemeting. De oriëntatiepunten zijn weergegeven in een soort lijst van veel voorkomende strafbare feiten met een strafmaat erbij. De rechter kan deze punten gebruiken als richtpunt, maar is er op geen enkele manier aan gebonden. De lijst is er op initiatief van het Landelijk Overleg van Voorzitters van de strafsectoren⁹⁷. Als het wetsvoorstel wordt aangenomen zou de straftoemetingsvrijheid beperkt worden en daardoor een wezenlijk uitgangspunt van ons sanctiestelsel belemmerd worden.

De Adviescommissie Strafrecht stelt dat invoering van het wetsvoorstel afbreuk doet aan het vertrouwen dat burgers in de rechterlijke macht hebben. Het wetsvoorstel beperkt immers de straftoemetingsvrijheid van de rechter zonder dat daar een redelijke rechtvaardiging voor is. Indien er niet wordt voorzien in een grotere rechtvaardiging spreekt uit het wetsvoorstel een ongefundeerd wantrouwen ten aanzien van het functioneren van de rechterlijke macht. Het wantrouwen jegens het functioneren van de rechterlijke macht heeft tot gevolg dat het vertrouwen van de burgers in de rechterlijke macht verzwakt⁹⁸.

Een ander gevolg van het aannemen van het wetsvoorstel zou kunnen zijn dat er overbodige wetgeving ontstaat. Uit het onderzoek van de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal blijkt dat in de huidige praktijk slechts bij hoge uitzondering een 'kale' taakstraf wordt opgelegd bij delicten waarin het wetsvoorstel voorziet. Het feit dat het opleggen van een 'kale' taakstraf bij ernstige misdrijven zo sporadisch gebeurt zou nieuwe wetgeving in de weg staan. De minister van Justitie

---

⁹⁷ Borgers, *Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingsvrijheid van de rechter*, Delikt en Delinkwent 2005 afl. 2/11 P. 148.

⁹⁸ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3, bijlage p.28.

heeft de Aanwijzing Taakstraffen al aangescherpt, de Raad voor de Rechtspraak oordeelt dat de effecten van de aanscherping afgewacht moeten worden alvorens men met 'overbodige' wetgeving komt⁹⁹. Concluderend kun je stellen dat de aanscherping van de Aanwijzing Taakstraffen misschien al voldoende kan zijn om het probleem weg te nemen. Een beperking van de mogelijkheid om een taakstraf op te leggen is dan niet noodzakelijk en kan derhalve beter achterwege gelaten worden.

Een ander eventueel gevolg is dat de invoering van dit wetsvoorstel mogelijk neigt naar de invoering van minimumstraffen. Het wetsvoorstel omvat niet de invoering van minimumstraffen, maar de regeling komt er volgens de Adviescommissie Strafrecht wel dicht in de buurt. Indien het wetsvoorstel wordt aangenomen is de rechter in bepaalde gevallen gebonden aan de oplegging van een minimale straf aan een pleger van een misdrijf¹⁰⁰. Door de invoering van minimumstraffen wordt de straftoematingsvrijheid van de rechter drastisch ingeperkt. De rechter kan niet meer per individueel geval een passende sanctie opleggen. Naar mijn mening gaat dit erg ver en passen minimumstraffen totaal niet in ons sanctiestelsel. Er kunnen onredelijke uitspraken ontstaan en dat wil niemand. Een straf moet namelijk gebaseerd worden op een persoon, een dader en op de omstandigheden van het geval. Doordat de straftoematingsvrijheid van de rechter wordt beperkt gaat de kwaliteit van de strafrechtspleging omlaag.

Als het wetsvoorstel wordt aangenomen heeft dat gevolgen voor het aantal taakstraffen. Het aantal taakstraffen dat wordt opgelegd zal dalen. Als er minder taakstraffen opgelegd worden betekent dat, dat er andere sancties worden opgelegd en de vraag is of dat wenselijk is. Opvallend is dat de hiervoor genoemde gevolgen bijna allemaal terug te voeren zijn op de beperking van de rechterlijke straftoematingsvrijheid. De straftoematingsvrijheid is zo een wezenlijk uitgangspunt van ons sanctiestelsel en een eventuele beperking hiervan zorgt voor de nodige opstand.

---

⁹⁹ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3, bijlage p.2.

¹⁰⁰ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3, bijlage p.28

Hoofdstuk 5 Een zedendelinquent met een taakstraf

5.1 Het slachtoffer en de dader

Deze paragraaf gaat over het slachtoffer en de dader en is onderverdeeld in subparagrafen. In hoofdstuk 3.2 is reeds besproken dat er meerdere delicten onder het begrip zedendelict vallen. Paragraaf 5.1.1 legt uit dat er onder de verschillende delicten een veelvoud aan gedragingen valt. Vervolgens wordt in paragraaf 5.1.2 de bejegening van slachtoffers in Nederland besproken. Paragraaf 5.1.3 beschrijft het onderzoek van INTERVICT naar slachtofferbejegening. De paragrafen 5.1.4 en 5.1.5 geven de resultaten van het onderzoek weer. De meest wenselijke sanctie in de ogen van het slachtoffer komt daar aan bod. Tot slot zal in paragraaf 5.1.6 kort de procesgang van de verdachte worden besproken.

5.1.1 Verschillende gedragingen binnen het begrip zedendelict

In deze paragraaf is het noodzakelijk om het begrip zedendelict nader te bekijken. Zoals reeds aangegeven in hoofdstuk 3.2 vallen de volgende delicten onder het begrip zedendelict: schennis van de eerbaarheid, verspreiding pornografische geschriften, schadelijke audiovisuele mediaproducten bezitten, kinderpornografie, gemeenschap met een wilsonbekwame, gemeenschap met een persoon onder de zestien jaar en daarom ook met een persoon onder de twaalf jaar, feitelijke aanranding van de eerbaarheid, ontucht met een wilsonbekwame, verleiding van een minderjarige tot ontucht, prostitutie door minderjarige, opzettelijk aanwezig zijn bij ontuchtige handelingen door minderjarige, ontucht door misbruik van gezag, koppelarij, iemand bedwelmende drank toedienen of verkopen, het afstaan van een kind voor schadelijk werk¹⁰¹ en openbaar dronkenschap¹⁰². Onder dit relatief kleine aantal delicten valt echter een veelvoud van gedragingen. Doordat er zoveel gedragingen onder de verschillende zedendelicten vallen kunnen de gevolgen voor het slachtoffer ook zeer divers zijn. Onder het begrip zedendelict kan de gedraging verkrachting zoals genoemd

---

¹⁰¹ Wetboek van Strafrecht Titel XIV misdrijven tegen de zeden (art.239 Sr t/m art. 253 Sr)

¹⁰² Art 453 Wetboek van Strafrecht

in artikel 242 Sr vallen. Het begrip verkrachting is echter ook weer heel divers. Zo kan een verkrachting ‘slechts’ een tongzoen inhouden, maar het kan ook gaan om het tegen de wil in seksueel binnendringen in anus of vagina¹⁰³. Enkele van de gedragingen die vaak voorkomen en allemaal onder het begrip zedendelict vallen zijn: ongewenste intimiteiten, aanranding, incest en seksueel geweld in huiselijke sfeer, eenmalige verkrachting en meermalen iemand verkrachten (onder het begrip verkrachting valt wederom ook de tongzoen). Voorgaande toont aan dat er lichte en zwaardere gedragingen onder het begrip zedendelict vallen en dat de frequentie verschillend kan zijn. Omdat ook zeer zware gedragingen onder het begrip zedendelict kunnen vallen is het mogelijk dat een zedendelict ook ernstige lichamelijke en psychische gevolgen met zich meebrengt. Van bijvoorbeeld een tongzoen of een aanraking zal de lichamelijke en psychische impact doorgaans echter beperkt zijn.

5.1.2 Slachtofferbejegening in Nederland

Hoewel de mate van ernst van een zedendelict kan verschillen, is slachtofferbejegening erg belangrijk. Er is een aantal ontwikkelingen op het gebied van slachtofferbejegening geweest die het slachtoffer van een zedendelict helpen bij de verwerking van zijn of haar trauma. Aangezien een zedendelict een zodanige inbreuk kan vormen op de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer is bijzondere aandacht van politie en het Openbaar Ministerie op zijn plaats. Omdat slachtoffers van zedendelicten anders behandeld behoren te worden dan slachtoffers van andere misdrijven werd in 1986 de richtlijn Beaufort voor de bejegening van slachtoffers van seksuele misdrijven ingevoerd. Door de richtlijn Beaufort is de wijze waarop slachtoffers door politie en Openbaar Ministerie behandeld worden daadwerkelijk veranderd¹⁰⁴. In de loop der tijd zijn er enkele wijzigingen in de richtlijn aangebracht en uiteindelijk is de aanwijzing ‘opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik’ ontstaan¹⁰⁵.

---

¹⁰³ *Kamerstukken II 1990/91*, 20 930, nr. 14 P.1

¹⁰⁴ http://www.seksueelmisdrijf.nl/joomla15/index.php?option=com_content&view=category&id=29&layout=blog&Itemid=2

¹⁰⁵ Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (2008A031)

Omdat deskundigheid erg belangrijk is bij de bejegening van zedenmisdrijven, dienen er binnen elk politiekorps voldoende opsporingsambtenaren in staat te zijn een informatief gesprek te voeren met het slachtoffer. Bij het Openbaar Ministerie wordt door de parketleiding op elk parket een contactfunctionaris aangewezen. De contactfunctionaris is de zogenaamde zedenaanspreekofficier/ advocaat-generaal en participeert in de lokale netwerken op het terrein van de zeden. De zedenaanspreekofficier heeft minimaal drie jaar ervaring, heeft affiniteit met zedenzaken en heeft de cursus slachtofferzorg en zedelijkheidswetgeving gevolgd. Ondanks deze aanwijzing, die ervoor probeert te zorgen dat slachtoffers bijzondere aandacht krijgen, kan een zedendelict een behoorlijke impact hebben op het slachtoffer. Aanvullende hulp naar het slachtoffer toe is dan noodzakelijk.

Voor emotioneel aangetaste slachtoffers is er de mogelijkheid om een beroep te doen op Slachtofferhulp Nederland. In de jaren '70 werd men zich er steeds meer van bewust dat er bij criminaliteit niet alleen een dader betrokken is, maar ook een slachtoffer. Uit dat besef is Slachtofferhulp Nederland ontstaan. Slachtofferhulp Nederland helpt slachtoffers na een misdrijf of een verkeersongeluk. De organisatie bestaat uit 1500 vrijwilligers die praktische en juridische adviezen geven en emotionele steun bieden. Verder zijn er 300 beroepskrachten die voor professionele ondersteuning zorgen. Van de politie wordt verwacht dat zij participeert in regionale hulpverleningsnetwerken en goede operationele contacten onderhoudt met hulpverleningsinstellingen. De politie gaat na of het slachtoffer in zijn eigen omgeving goed kan worden opgevangen. Voorts heeft het slachtoffer de mogelijkheid om een schadevergoeding te vorderen. Op 1 januari 2005 is de wet aangaande het spreekrecht voor slachtoffers en nabestaanden in werking getreden. Op de openbare terechtzitting hebben slachtoffers en nabestaanden het recht te kennen te geven welke gevolgen het ten laste gelegde feit bij hen te weeg heeft gebracht¹⁰⁶. Het spreekrecht is vastgelegd in artikel 302 Sv.

---

¹⁰⁶ Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (2008A031)

5.1.3 Het onderzoek van INTERVICT

Om de gevoelens en behoeftes van de slachtoffers van zedendelicten in kaart te brengen heb ik gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van INTERVICT die in een rapport van juli 2009 zijn weergegeven. Omdat contactlegging met slachtoffers moeilijk is en voor onderzoek de medewerking van slachtoffers vereist is, is het niet eenvoudig een beeld te vormen van de meningen van de slachtoffers. Aangezien de opkomst mager was zijn de resultaten slechts gebaseerd op enkele slachtoffers. Uit een eerdere studie van het Sociaal Cultureel Planbureau is al gebleken dat contactlegging met slachtoffers vaak problematisch is, in het onderzoek van INTERVICT wordt deze veronderstelling bevestigd. Slachtoffers vinden het moeilijk om deel te nemen aan focusgroeps gesprekken en het beantwoorden van vragen bij een interview voor onderzoek is ook niet eenvoudig voor het slachtoffer¹⁰⁷.

De opkomst van slachtoffers die mee wilden helpen bij het onderzoek van INTERVICT was gering. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Hoewel slachtoffers in bepaalde fases sterk gemotiveerd zijn om hun verhaal te vertellen, bestaat daartoe geen universele en evenmin een permanente behoefte. De slachtoffers zullen na verloop van tijd minder behoeften hebben aan het vertellen van hun verhaal en een uitnodiging om deel te nemen aan een groepsgesprek is daarom niet altijd welkom. Een andere oorzaak van de lage opkomst is het feit dat de privacywetgeving verplicht tot een procedure waarbij het eerste contact wordt gelegd door de instantie waarmee het slachtoffer te maken heeft gehad. De onderzoeker mag dus geen direct contact met het slachtoffer zoeken. In dit onderzoek is de medewerking van het Openbaar Ministerie te Utrecht gezocht. Het Openbaar Ministerie heeft meestal geen band met de slachtoffers omdat ze geen persoonlijk contact hebben. Omdat de slachtoffers een uitnodiging van het Openbaar Ministerie niet snel als een morele verplichting zien, ze hebben immers geen band met het Openbaar Ministerie, kan de respons bij het onderzoek van INTERVICT lager zijn uitgevallen. Een derde mogelijke oorzaak voor de lage opkomst is het feit dat slachtoffers pas mogen worden aangeschreven als de zaak is afgedaan. Als een zaak is

---

¹⁰⁷ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 24

afgedaan is het denkbaar dat slachtoffers opgelucht zijn dat ze juridisch althans van de zaak af zijn en dan geen zin meer hebben om er weer mee geconfronteerd te worden¹⁰⁸.

In 2008 heeft Fonds Slachtofferhulp aan INTERVICT de opdracht verstrekt om een verkennend onderzoek uit te voeren naar eventuele leemten of onevenwichtigheden in het totale hulpaanbod voor gedupeerden van ingrijpende gebeurtenissen¹⁰⁹. Omdat onder deze gedupeerden van ingrijpende gebeurtenissen ook slachtoffers van huiselijk geweld en seksueel geweld als verkrachtingen en aanrandingen vielen, heb ik het onderzoek voor mijn scriptie kunnen gebruiken.

INTERVICT is een onderzoekscentrum van de Universiteit van Tilburg en staat voor: International Victimology Institute Tilburg. De faculteit der Rechtsgeleerdheid en de faculteit der Sociale Wetenschappen werken samen in dit onderzoekscentrum. De Victimologie houdt zich bezig met de rechten van slachtoffers en de maatschappelijke en psychologische aspecten van slachtofferschap. Het onderzoek van INTERVICT bestaat uit focusgroepen en open diepte-interviews. Centrale thema's voor huiselijk en seksueel geweld zijn het geschokte rechtsgevoel, de verontwaardiging over wat de gedupeerden door de daders is aangedaan, de behoefte aan erkenning van hun slachtofferschap en bestraffing van de dader¹¹⁰.

5.1.4 De ervaringen van slachtoffers

Het is belangrijk te weten hoe de bejegening van slachtoffers door het slachtoffer zelf wordt ervaren. Indien de slachtofferbejegening namelijk als negatief wordt ervaren moet daar iets aan veranderen. Uit het onderzoek van INTERVICT blijkt dat het voor een slachtoffer van huiselijk of seksueel geweld belangrijk is om serieus genomen te worden. Slachtofferhulp heeft instructies ingevoerd voor de politie en deze lijken positief te werken voor de eerste opvang en bejegening van slachtoffers. Erkenning van

---

¹⁰⁸ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 24.

¹⁰⁹ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 112.

¹¹⁰ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.114.

het slachtofferschap, medeleven en begrip is erg belangrijk. Door het feit dat slachtoffers bij de eerste opvang en bejegening door de politie serieus worden genomen, wordt de opvang als positief ervaren. Hoewel slachtoffers de opvang door de politie als positief ervaren, wordt er nog te weinig praktische hulp en bescherming geboden¹¹¹.

Uit het onderzoek komt naar voren dat Slachtofferhulp eerder ingeschakeld zou moeten worden en dat huisartsen soms tekort schieten in het doorverwijzen¹¹². Voorts blijkt dat de informatieverstrekking door politie en justitie verbeterd kan worden. Onder de slachtoffers van huiselijk geweld en seksuele delicten heerst vaak veel onzekerheid, ze weten niet precies wat ze moeten doen en of ze het goed doen. De slachtoffers willen meer informatie over het verloop van de procedure en over de uitvoering van de straf van de dader¹¹³.

Het is aangetoond dat slachtoffers van seksuele delicten minder schadevergoeding ontvangen dan slachtoffers van verkeersongevallen. De vergoeding die slachtoffers van seksuele delicten ontvangen komt van de dader of van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Uit het onderzoek blijkt dat slachtoffers van huiselijk of seksueel geweld het Schadefonds nuttig vinden en dat het Schadefonds zeer wordt gewaardeerd. Een schadevergoeding biedt erkenning aan het slachtoffer buiten het strafrecht om¹¹⁴. Sommige slachtoffers vinden het moeilijk om een schadevergoeding te krijgen van het Schadefonds omdat ze liever het geld van de dader zouden krijgen. Slachtofferhulp Nederland wordt door slachtoffers van huiselijk- en seksueel geweld erg gewaardeerd. Over de opvanghuizen zijn de slachtoffers ook tevreden¹¹⁵. Voor de slachtoffers is het belangrijk dat ze hun verhaal kwijt kunnen en hun ervaringen delen. Hoewel de slachtoffers aangeven baat te hebben bij lotgenotenorganisaties zijn deze er in

---

¹¹¹ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 103.

¹¹² Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 103.

¹¹³ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.105.

¹¹⁴ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.107.

¹¹⁵ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.109.

Nederland nog te weinig. Dit gebrek is toe te schrijven aan het feit dat men twijfelt over het therapeutisch nut van lotgenotenorganisaties¹¹⁶. Het slachtoffer heeft behoefte aan persoonlijke groei en mede hierop is de hulpverlening gericht¹¹⁷.

5.1.5 De gevolgen voor het slachtoffer

Door de verscheidenheid aan gedragingen en de verscheidenheid aan slachtoffers is het erg moeilijk om erachter te komen welke impact een zedendelict op een slachtoffer heeft. In het rapport wordt weergegeven dat slachtoffers van seksueel geweld in de literatuur genoemd worden als een risicogroep voor de posttraumatische stress stoornis. Tien procent tot meer dan de helft van de slachtoffers van een verkrachting (in de zin van het tegen de wil in seksueel binnendringen in anus of vagina), zou te maken krijgen met een posttraumatische stress stoornis. Uit het rapport blijkt dat slachtoffers van seksueel geweld een lagere waargenomen gezondheid hebben dan niet-slachtoffers. Andere problemen die vaak voorkomen na seksueel geweld zijn psychische gevolgen als verlies aan vertrouwen, woede en wraakgevoelens¹¹⁸.

Slachtoffers van seksueel geweld in de huiselijke sfeer beseffen vaak pas na hulpverlening dat zij slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld. De slachtoffers menen zelf schuld te hebben aan het feit dat ze op een dergelijke wijze behandeld zijn. Voorts menen de slachtoffers dat ze de gedraging zelf verkeerd hebben opgevat en dat ze het erger hebben gemaakt dan dat het is¹¹⁹. Vaak is het voor slachtoffers van huiselijk geweld erg moeilijk om aangifte te doen omdat ze zich schamen voor wat hen overkomen is¹²⁰.

Hoewel erkenning, medeleven, steun en hulp belangrijke punten zijn voor het slachtoffer, blijkt uit het onderzoek dat bestraffing vaak nog belangrijker is voor het

---

¹¹⁶ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.110.

¹¹⁷ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.111.

¹¹⁸ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.33.

¹¹⁹ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.50.

¹²⁰ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p. 65.

slachtoffer¹²¹. Doordat uit het onderzoek niet blijkt welke soort sanctie het slachtoffer het meest wenselijk acht, blijft in het midden of de taakstraf wel of niet tot de mogelijkheden behoort. Het onderzoek toont wel aan dat het slachtoffer de straffen doorgaans aan de lage kant vindt. Er zijn slachtoffers die de dader het liefst zo lang mogelijk willen opsluiten. Zoals eerder gezegd vallen er veel verschillende gedragingen onder het begrip zedendelict en daarom is het niet mogelijk om te zeggen dat alle slachtoffers van zedendelicten hun dader zo lang mogelijk achter de tralies willen hebben. Het is bijvoorbeeld twijfelachtig of dit ook geldt voor gedragingen in de huiselijke sfeer. Bij gedragingen in de huiselijke sfeer ligt het niet voor de hand dat de slachtoffers hun man of vader zo lang mogelijk willen opsluiten. Het onderzoek biedt hierover echter geen uitsluitsel.

Voorts blijkt uit het onderzoek dat slachtoffers het prettig vinden als de dader een straf krijgt die hun eigen veiligheid ten goede komt. Een behoefte aan spreekrecht is bij een aantal slachtoffers aanwezig. Ondanks dat het slachtoffer soms de behoefte heeft zich uit te laten over de toedracht en de strafmaat mag een slachtoffer zich alleen uitlaten over de impact van het delict.¹²².

5.1.6 De procesgang voor de verdachte

Voordat de rechter uiteindelijk uitspraak doet in een zaak heeft de verdachte al heel wat meegemaakt. Indien er na de aangifte een verdachte is kan er tot aanhouding worden overgegaan. Na de aanhouding zal de verdachte op het politiebureau verhoord worden. Van dit verhoor wordt net als van de verklaring van eventuele getuigen of deskundigen een proces-verbaal opgemaakt. In zedenzaken waar acht jaar of meer op staat en bij zaken met misbruik in afhankelijkheidsrelaties moet het verhoor van de verdachte worden opgenomen op geluidsband. In principe wordt een onderzoek in een zaak naar

---

¹²¹ Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009,p.83.

¹²² Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, Leemten in Slachtofferhulpverlening , Juli 2009, p.85.

seksueel misbruik niet afgerond voordat er een gesprek heeft plaatsgevonden met degene tegen wie de aangifte is gericht¹²³.

Als de politie meer tijd nodig denkt te hebben voor het onderzoek moet de politie aan de officier van justitie verzoeken een bevel tot inverzekeringstelling te geven. De verdachte mag dan langer vastgehouden worden voor nader onderzoek (57 Sv). De inverzekeringstelling kan maximaal drie keer 24 uur duren en kan alleen worden verleend in het geval dat de verdachte een strafbaar feit zou hebben begaan waarvoor volgens de wet voorlopige hechtenis is toegestaan (58 Sv). Indien het een misdrijf betreft waar een gevangenisstraf op staat van vier jaar of meer is voorlopige hechtenis in ieder geval toegestaan (67 Sv). Bij zedendelicten is er vrijwel altijd sprake van een voorlopige hechtenis feit. Uitzonderingen zijn: schennis van de eerbaarheid (239 Sr) en verspreiding van pornografische geschriften(240 Sr). Op deze strafbare feiten staat minder dan vier jaar gevangenisstraf en daarom is voorlopige hechtenis niet toegelaten.

Indien de officier van Justitie van mening is dat een verdachte langer vast moet blijven zitten, moet hij de verdachte uiterlijk drie dagen en vijftien uur na de aanhouding aan de rechter-commissaris voorgeleiden. De rechter commissaris kan de verdachte in bewaring stellen (63 Sv). Met de bewaring vangt de voorlopige hechtenis aan en komt de verdachte in het huis van bewaring terecht, hier kan de verdachte in eerste instantie maximaal 104 dagen verblijven. Na 104 dagen moet de zaak aan de rechter worden voorgelegd. De rechter kan dan beslissen dat de verdachte nog een tijdje in het huis van bewaring moet blijven. Naast het opsporingsonderzoek kan er een gerechtelijk vooronderzoek worden gestart, dit onderzoek staat onder leiding van de rechter-commissaris. Na de onderzoeken volgen het onderzoek ter terechtzitting, de beraadslaging en de uitspraak.

---

¹²³ Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (2008A031)

5.2 De rechter

De rechter is uiteindelijk degene die beslist over de straf van de zedendelinquent. Deze is totaal onafhankelijk en beslist dan ook zelfstandig welke straf iemand opgelegd krijgt. De rechter dient de straf in proportie met de daad te brengen en daarbij weegt hij veel factoren mee. Factoren die de rechter meeneemt in zijn beslissing zijn de omstandigheden van het misdrijf, de persoon van de dader en de gevolgen die het misdrijf met zich meebrengt voor het slachtoffer. Omdat de rechter vrij is in het opleggen van een straf, behoort een taakstraf ook tot de mogelijkheden. Hij heeft een zeer ruime straftoemettingsvrijheid, die door de uitbreiding van het Nederlandse sanctiearsenaal alleen maar groter is geworden. De wetgever bepaalt per misdrijf welke maximumstraf een rechter mag opleggen. Er zijn geen minimumstraffen, ook niet voor delicten als moord, verkrachting en doodslag. De rechter heeft dus een ruime marge om te beslissen welke sanctie hij daadwerkelijk oplegt en daardoor kan de rechter maatwerk leveren. De rechter beoordeelt elk geval apart en komt tot een sanctie die het best bij een dader past. In strafzaken krijgen rechters vaak advies van de reclassering. Deze maakt een rapport op over de verdachte zodat de rechter meer over een persoon te weten komt. Hoewel de officier van Justitie een bepaalde sanctie eist hoeft de rechter zich niet aan deze richtlijn te houden.

Bij de oplegging van een straf wordt rekening gehouden met de strafdoelen. Zoals reeds aangegeven is vergelding voor het slachtoffer een van de doelen van de straf. In het onderzoek van INTERVICT kwam al naar voren dat het voor een slachtoffer van een zedenmisdrijf erg belangrijk is dat hij of zij erkenning krijgt voor het leed dat hem is overkomen. Hoewel sommige slachtoffers de dader het liefst een zo hoog mogelijk straf geven, kijkt de rechter naar meer aspecten dan vergelding. De rechter houdt daarbij ook rekening met de gevolgen van het delict voor het slachtoffer. Afschrikking is een belangrijk strafdoel dat de rechter beoogt te bereiken. Door een dader verantwoordelijk te stellen voor zijn of haar daden, met andere woorden een straf op te leggen, zullen anderen potentiële daders ervan weerhouden worden om het strafbare feit ook te

begaan, dit wordt generale preventie genoemd. Voorts is straffen belangrijk omdat de maatschappij beschermd moet worden tegen gevaarlijk gedrag. Omdat voorkomen moet worden dat de crimineel nog meer slachtoffers maakt moet hij uit de maatschappij worden gehaald. Dan is er sprake van speciale preventie. Tot slot is resocialisatie een sleutelwoord. De dader moet na zijn sanctie weer naar behoren in de maatschappij functioneren en recidive dient te worden voorkomen.

Buiten of naast een straf kan een rechter ook een maatregel opleggen. Een maatregel moet de samenleving beschermen, gevaar voorkomen en rechtsherstel bewerkstelligen.

Ook voor een zedendelinquent wordt een straf op maat gezocht. Omdat elke zedendelinquent verschilt en elk zedendelict anders is, is het vinden van een gepaste straf voor een zedendelinquent niet gemakkelijk. Hoewel er voor elk zedendelict afzonderlijk in de wet wordt weergegeven welke straf de rechter maximaal mag opleggen, wordt deze straf bijna nooit opgelegd.

Bij een aantal gedragingen die onder het begrip zedendelict vallen meent de rechter dat het niet gepast is om een fikse gevangenisstraf op te leggen. Bij deze gedragingen valt te denken aan het tegen de wil in seksueel binnendringen van anus of vagina bij meerdere personen. Rechters vinden het dan vaak adequater om te reageren met een maatregel dan met een fikse straf. Mogelijke maatregelen die een rechter kan opleggen aan een zedendelinquent zijn: Terbeschikkingstelling (37a Sr) of plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis (37 Sr). Terbeschikkingstelling is een maatregel die meestal wordt opgelegd aan zeer zware gevallen. Door de tbs maatregel wordt de zedendelinquent een tijd uit de samenleving gehaald. Het betalen van een schadevergoeding (36f Sr) kan ook een maatregel zijn¹²⁴. De rechter kan er ook voor kiezen een voorwaardelijke straf op te leggen (14a Sr), hierbij kan een bijkomende voorwaarde worden opgelegd. Een

---

¹²⁴ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P. 259

bijkomende voorwaarde kan zijn dat de zedendelinquent wordt opgenomen in een inrichting of een schadevergoeding moet betalen (14c Sr).

De zedendelinquent en de maatschappij zijn in de ogen van de rechter meer gebaat bij een maatregel dan een straf. De gedachte hierachter is dat een behandelde en genezen zedendelinquent veel minder risico voor herhaling met zich meebrengt bij terugkeer in de maatschappij dan een zedendelinquent die jaren onbehandeld achter de tralies zijn straf heeft uitgezeten¹²⁵.

Ten aanzien van verdachten en daders van zedendelicten wordt vaker dan bij andere delinquenten de vraag gesteld of ze wel gestraft moeten worden en of de delinquenten niet veel meer gebaat zijn bij een behandeling¹²⁶. Ook hier gaat het met name om de zedendelinquenten die zware gedragingen hebben gepleegd. Indien je iemand tegen zijn wil een tongzoen geeft, is een behandeling niet de juiste oplossing. De zedendelinquent die ernstige gedragingen verricht die onder het begrip zedendelict vallen heeft een gedragsprobleem (vaak een stoornis) de tongzoener heeft ook een gedragsprobleem, maar geen stoornis waar hij voor behandeld dient te worden. Met een behandeling wordt niet meteen terbeschikkingstelling bedoeld, omdat ze ontoerekeningsvatbaar zijn, maar een therapeutische behandeling. Een therapeutische behandeling kan verricht worden door een psycholoog, een psychiater of een seksuoloog. De behandeling kan in een inrichting of ambulant plaatsvinden. Indien er wordt gekozen voor een ambulante behandeling zal de dader regelmatig therapie komen volgen. Hij wordt niet opgenomen in een inrichting. Omdat men recidive bij zedendelinquenten wil voorkomen, kan een behandeling soms wenselijker zijn dan een langdurige gevangenisstraf. Een langdurige gevangenisstraf kan het gedragsprobleem vergroten en daardoor is de kans op recidive groter. Gedragsdeskundigen gaan er ook vaak vanuit dat een zedendelinquent meer gebaat is bij een behandeling dan bij een straf¹²⁷.

---

¹²⁵ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P. 262.

¹²⁶ M.Moerings en B Swier, *Recht rond de zedendelicten*, Alphen aan de Rijn: Samsom 1997, p. 124

¹²⁷ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P. 259.

Hierboven kwam naar voren dat de rechter soms liever een maatregel oplegt bij een dader van een zedendelict dat onder de categorie van de zware gedragingen valt dan een fikse gevangenisstraf. Er zijn echter ook gedragingen waarbij de rechter een straf wel een gepaste sanctie vindt. Hierbij valt te denken aan de lichtere gedragingen. Ook in dit geval kan de dader een stoornis hebben, maar door de lichtere feiten is een zware maatregel niet op zijn plaats. Omdat de rechter veel keuze heeft om een sanctie op te leggen behoort de taakstraf ook tot de mogelijkheden. Het begrip zedendelict is zeer ruim en daardoor kan een taakstraf voor een ongewenste intimiteit of een tongzoen misschien wel een passende sanctie zijn en voor het tegen de wil van het slachtoffer binnendringen van anus of vagina niet. Het begrip taakstraf is erg ruim en omvat meer dan alleen een werkstraf. Voor zedendelinquenten is het mogelijk om in plaats van of naast een werkstraf deelname aan een leerproject op te leggen (22c Sr). Rechter menen dat het plaatsen van een zedendelinquent in een leerproject meer resultaat kan opleveren dan een vrijheidsstraf of een werkstraf alleen. In een dergelijk project leren zedendelinquenten inzicht te krijgen in hun eigen seksualiteit, in de motieven achter het plegen van het zedendelict, hoe ze in de toekomst dergelijk delictgedrag kunnen voorkomen en wat de maatschappelijke waarden rondom seks en macht zijn. Indien er alleen sprake is van onzedelijke betastingen wordt er vaak een taakstraf opgelegd, soms in combinatie met een behandeling¹²⁸.

Naast een maatregel en de hoofdstraffen: (on-)voorwaardelijke gevangenisstraf, de hechtenis en de taakstraf kan de rechter als hoofdstraf een geldboete opleggen (9 Sr). Een geldboete wordt echter niet snel opgelegd bij een zedendelinquent.

De rechter kan er voor kiezen om naast de hoofdstraf of los van de hoofdstraf een bijkomende straf op te leggen. In het geval van zedendelinquenten komt de straf ontzetting uit bepaalde rechten nog wel eens voor (28 Sr). Een zwemleraar of een

---

¹²⁸ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P. 258.

andere docent die een zedendelict pleegt kan het recht worden ontzegd zijn beroep uit te oefenen. Voorts is verbeurdverklaring van bepaalde goederen (33 Sr) ook een mogelijkheid indien er voorwerpen zijn gebruikt bij het begaan van het zedendelict. Openbaarmaking van het vonnis (36) is tot slot ook nog een bijkomende straf die de rechter kan opleggen aan een zedendelinquent. Door het vonnis openbaar te maken kan de rechter burgers waarschuwen tegen de dader.

Niet elke strafzaak is hetzelfde en daarom is het belangrijk dat de rechter bij de oplegging van een sanctie rekening houdt met de omstandigheden van het geval. Het Nederlandse sanctieapparaat is zeer ruim en daardoor kan de rechter de juiste sanctie toemeten aan iedere dader. Het leveren van maatwerk en de straftoemetingvrijheid van de rechter is erg belangrijk. De Raad voor de Rechtspraak meent dan ook dat het wetsvoorstel inzake ernstige zeden- en geweldsmisdrijven niet wenselijk is¹²⁹. Een zedendelinquent met een taakstraf is in de ogen van een rechter niet uitgesloten. Omdat onder het begrip zedendelinquent verschillende soorten daders vallen, gaat het dus niet per definitie om een verkrachting in de zin van het seksueel binnendringen in anus of vagina. Veel vaker gaat het om een lichter vergrijp als een aanraking of een verkrachting in de zin van een tongzoen. Daar waar het gaat om een ernstige inbreuk is een taakstraf soms toch de oplossing. De rechter moet maatwerk kunnen leveren, indien de omstandigheden in een zaak een taakstraf verdragen moet een dergelijke sanctie mogelijk zijn.

5.3 Visies van de hoogleraren Theo de Roos en Ybo Buruma

De professoren Theo de Roos, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg en Ybo Buruma, hoogleraar aan de Radboud Universiteit in Nijmegen geven een reactie op een volgens de media verrassende uitspraak. 'Weer taakstraf voor pedofiel' koppen de kranten en op de website van het Nrc handelsblad is een weblog geopend waar leken hun mening kwijt kunnen over deze uitspraak. De zaak is als volgt: Een man van 31

---

¹²⁹ <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Themadossiers/Taakstraffen.htm>

pleegt in de eerste helft van 2006 ontucht met een kind van 13. Hij blijkt ook te beschikken over duizenden kinderpornografische afbeeldingen. Daarop zijn erecties, penetraties en andere seksuele handelingen te zien, hoofdzakelijk met jongetjes. In één geval met een baby. De ontucht bestond uit het vastpakken en betasten van elkaars penis. Het slachtoffer was ernstig lichamelijk en geestelijk gehandicapt. Uiteindelijk krijgt de dader een taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf van acht maanden¹³⁰. De Roos en Buruma geven hun mening hierover.

De Roos zegt dat er slechts zeer zelden wordt afgeweken van het geldende beleid en dat onderzoek aantoont dat de rechter steeds tot een afgewogen oordeel komt. De rechter betreft de persoon van de dader en de maatschappelijke veiligheid in zijn straf. De Roos vertrouwt op de juiste strafoplegging van de rechter. Een harde straf is naar zijn mening niet altijd de juiste oplossing¹³¹. Professor Ybo Buruma benadrukt dat het bij het opleggen van een straf niet alleen gaat om vergelding. Ontzetting tot uitdrukking brengen is niet het voornaamste doel. Een passende straf is belangrijk om te voorkomen dat een verdachte recidiveert. In dit geval kwamen zowel de rechter als de officier van Justitie tot een relatief lage straf, 'ze waren er kennelijk allemaal van overtuigd dat de verdachte in de twee jaar na het plegen van het feit op de goede weg was en dat een gevangenisstraf contraproductief zou zijn'. Buruma wijst er op dat het voor de rechter een kunst is om een zaak van alle kanten te bekijken. Buruma geeft als voorbeeld dat de man acht maanden onvoorwaardelijk zou hebben gekregen in plaats van een taakstraf en acht maanden voorwaardelijk. De man zou door de gevangenisstraf misschien verbitterd zijn. Psychologisch zou de dader er ook niet sterker van zijn geworden dan dat hij was ten tijde van het begaan van het delict. De veiligheid in de samenleving is er volgens de rechters en Buruma bij gebaat dat deze dader een lichtere straf kreeg. De man ondergaat nu een intensieve behandeling en indien hij in een cel geplaatst zou zijn zou hij verhard kunnen zijn in zijn perfide fantasieën¹³².

---

¹³⁰ <http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2008/08/26/aflevering-11-weer-taakstraf-voor-pedofiel/>

¹³¹ <http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2008/08/26/aflevering-11-weer-taakstraf-voor-pedofiel/>

¹³² <http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2008/08/26/aflevering-11-weer-taakstraf-voor-pedofiel/>

5.4 Mijn visie

Ik sluit me aan bij de professoren de Roos en Buruma. Het is erg belangrijk dat de rechter maatwerk levert en dat moet ook zeker zo blijven. Door een wet in te voeren die een verbod behelst om taakstraffen op te leggen bij zeden- en geweldsmisdrijven beperk je de straftoemettingsvrijheid van de rechter. Naar mijn mening is een taakstraf niet de ideale straf voor een zedendelinquent, maar een onvoorwaardelijke gevangenisstraf ook niet. Hier belanden we bij de kern van mijn scriptie. Er bevindt zich een grijs gebied tussen de taakstraf en de gevangenisstraf. Een taakstraf biedt vaak niet voldoende erkenning voor het slachtoffer en de rechter acht een fikse gevangenisstraf geen adequate oplossing voor een zedendelinquent. Hoewel er wel maatregelen en bijkomende straffen zijn die het grijze gebied deels opvullen, ontbreekt er een echte oplossing. Naar mijn mening is het noodzakelijk om een sanctie in te voeren die nog specifieker inspeelt op het gedrag van de dader. Hoewel er aan een dader een verplichte behandeling kan worden opgelegd, is dat naar mijn mening niet genoeg. De behandeling is vaak te algemeen en individualisatie van de behandeling is vereist. Daar een taakstraf wel kan bestaan uit een leerproject, is dat geen echt intensief en individueel traject. Buiten het probleem dat de behandeling vaak te algemeen is, bestaat het probleem dat het slachtoffer een behandeling vaak niet voldoende erkenning geeft. Ik denk dat het slachtoffer met een goede uitleg over de sanctie al een heel stuk verder komt. Door de rechter moet er gemotiveerd worden waarom er voor de sanctie gekozen is en waarom een dergelijke sanctie adequater is voor het slachtoffer, de maatschappij en de dader.

In het jeugdstrafrecht is het grijze gebied tussen de PIJ maatregel(plaatsing in inrichting voor jeugdigen) en de taakstraf verdwenen door de gedragsbeïnvloedende maatregel. Op 1 februari 2008 is de gedragsbeïnvloedende maatregel in werking getreden. De rechter kan door deze maatregel beter straffen op maat. De maatregel is bedoeld voor jeugdige veelplegers van 12 tot 21 jaar met gedragsproblemen. Ook jeugdigen die voor

het eerst een relatief zwaar vergrijp plegen komen in aanmerking voor de maatregel. De maatregel biedt uitkomst in situaties waarbij de rechter een voorwaardelijke straf of een taakstraf te licht oordeelt en de PIJ-maatregel te zwaar. Kenmerkend voor de gedragsbeïnvloedende maatregel is dat de jongere een 'heropvoeding' ondergaat buiten de gebruikelijke justitiële jeugdinstelling. De rechter geeft in zijn uitspraak aan hoe de maatregel er uitziet. Omdat de maatregel per geval kan verschillen, kan de rechter straffen op maat. De rechter kan de jongere verplichten een programma te volgen dat bestaat uit een speciale behandeling of speciale begeleiding. Soms wordt de behandeling met de begeleiding gecombineerd¹³³. Voor de invulling van deze behandeling moet vooral gedacht worden aan het combineren van één of meer bestaande leerprojecten met individuele trajectbegeleiding, eventueel ook in combinatie met begeleiding aan het gezin. Er zijn vormen van gezinstherapie mogelijk als Multisysteemtherapie, de Functionele Gezinstherapie of de relatief nieuwe Multidimensional Treatment Foster Care. Deze vormen van gezinstherapie zijn voornamelijk gericht op verbetering van het functioneren van het gezin en worden momenteel nog op kleine schaal toegepast¹³⁴.

Multisysteemtherapie is een intensieve ambulante behandeling voor jongeren die ernstig en gewelddadig antisociaal gedrag vertonen. Multisysteemtherapie is ontwikkeld in de Verenigde Staten. In Nederland wordt de therapie steeds meer gebruikt. Hoewel de therapie in de Verenigde Staten erg effectief is, moet dat in Nederland nog blijken. Nederland heeft namelijk een grote verscheidenheid aan cliënten en zowel de hulpverlening als de beschikbaarheid van alternatieve behandelingen verschillen¹³⁵. De jeugdige en zijn gezin krijgen intensieve begeleiding terwijl de jeugdige in het eigen gezin verblijft. Doordat de jeugdige zich in zijn natuurlijke omgeving bevindt is de

---

¹³³ http://www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl/actueel/Archief_2008/gedragsbeïnvloedende-maatregel.aspx?cp=62&cs=16325

¹³⁴ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.7

¹³⁵ J.R.M. Gerris en R.C.M.E. Engels, *Vernieuwingen in Jeugd en Gezin. Beleidsvisies, gezinsrelaties en interventies*, Assen: Van Gorcum 2008, P.103.

therapie erg effectief. De aanpak richt zich op verschillende risicofactoren die geleid hebben tot de ernstige vormen van antisociaal gedrag. Het gezin en de jeugdige krijgen steun en er worden vaardigheden aangeleerd¹³⁶. De behandeling is erg intensief. In de eerste periode heeft de behandelaar gemiddeld vijf keer per week contact met het gezin. Daarna kan de intensiteit verminderen als er resultaten worden geboekt. Naast het gegeven dat de behandeling in het gezin van de jeugdige plaatsvindt, is er een andere verklaring te geven voor het feit dat de behandeling zo effectief is; er wordt maatwerk geleverd. De behandeling is geheel geïndividualiseerd zodat tegemoet gekomen kan worden aan specifieke behoeftes van de veroordeelden. Hoewel de therapie erg flexibel is, is deze tegelijkertijd ook gestructureerd¹³⁷.

De eerste doelstelling van Multisysteemtherapie is om de korte en lange termijn effecten van de interventies helder te krijgen. Zowel primaire- als secundaire uitkomsten zijn van belang. Onder primaire uitkomsten vallen recidive en antisociaal gedrag. Met secundaire uitkomsten worden internaliserende problemen, middelengebruik en schoolprestaties bedoeld. Voorts heeft de Multisysteemtherapie als doel er achter te komen waarom en op welke wijze een interventie werkt. De therapie wil door het verbeteren van de competenties van zowel de jeugdige als de ouders verandering brengen in het antisociaal gedrag van de jeugdige. Tenslotte heeft de therapie als doel om na te gaan voor wie en onder welke omstandigheden de therapie wel of niet tot positieve resultaten leidt. Hierbij wordt vooral gedacht aan demografische kenmerken van cliënten als leeftijd en etniciteit¹³⁸.

Een andere vorm van gezinstherapie is de Functionele Familie therapie. De therapie is bedoeld voor jeugdigen bij wie zich een heel scala aan misdragingen voordoet. Deze misdragingen lopen uiteen van geweld tot drankmisbruik en van hyperactiviteit tot

---

¹³⁶ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.7

¹³⁷ J.R.M. Gerris en R.C.M.E. Engels, *Vernieuwingen in Jeugd en Gezin. Beleidsvisies, gezinsrelaties en interventies*, Assen: Van Gorcum 2008, P.106.

¹³⁸ J.R.M. Gerris en R.C.M.E. Engels, *Vernieuwingen in Jeugd en Gezin. Beleidsvisies, gezinsrelaties en interventies*, Assen: Van Gorcum 2008, P.110 ev.

allerlei andere gedragsstoornissen. De aanpak is gericht op het terugdringen van de risicofactoren en het versterken van de protectieve factoren. Per jeugdige wordt een stappenplan opgezet om de doelen te bereiken¹³⁹. Uit onderzoek blijkt dat met de therapie de communicatie binnen de gezinnen verandert en het recidive aantal wordt gehalveerd. De therapie is evenals de Multisysteemtherapie flexibel en gestructureerd van opzet. Er zijn behandelfases, die zijn aangepast aan het gezin waar de therapie op wordt toegepast. De eerste fase is de verbindings- en motiveringsfase, het probleem komt naar voren en men probeert er een gezinsthema van te maken. De behandelaar wil het probleem herdefiniëren. Vervolgens komt het gezin in de gedragsveranderingsfase, hierbij zoekt de behandelaar naar mogelijke interventies. Ten slotte breekt de generalisatiefase aan. De behandelaar richt zich op het generaliseren van behaalde resultaten buiten het gezin. De Functionele Gezinstherapie duurt slechts drie tot zes maanden en is veel minder intensief dan de Multisysteemtherapie. Gezinnen met een matig risico hebben meestal al genoeg aan acht tot twaalf zittingen, terwijl gezinnen met een ingewikkeldere problematiek soms wel dertig zittingen nodig hebben¹⁴⁰. Van de twee genoemde therapieën is het belangrijkste element het bieden van een strak dagprogramma. Tot dat dagprogramma behoren in ieder geval onderwijs en het aanleren van vaardigheden¹⁴¹.

Bij de Multidimensional Treatment Foster Care worden jongeren met chronisch antisociaal gedrag, crimineel gedrag, of jongeren die lijden aan emotionele stoornissen in een pleeggezin geplaatst. Het pleeggezin heeft vooraf een speciale training gehad om de jeugdige op te vangen. De gemiddelde plaatsingsduur in het gezin is zes tot negen maanden. Gedurende de tijd dat de jeugdige thuis, op school of elders is staat hij of zij onder streng toezicht met duidelijke regels. Deze regels worden gehandhaafd en gewenst gedrag wordt beloond. Omdat het de bedoeling is dat de jeugdige na afloop

---

¹³⁹ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.7

¹⁴⁰ J.R.M. Gerris en R.C.M.E. Engels, *Vernieuwingen in Jeugd en Gezin. Beleidsvisies, gezinsrelaties en interventies*, Assen: Van Gorcum 2008, P.143 ev.

¹⁴¹ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.7.

van de behandeling weer terugkeert naar zijn eigen gezin wordt het 'echte' gezin ook betrokken in het programma¹⁴².

De gedragsbeïnvloedende maatregel kan opgelegd worden voor minimaal 6 maanden en maximaal 1 jaar. Daarna kan ze nog één keer verlengd worden met dezelfde termijn als waarvoor ze in eerste instantie werd opgelegd¹⁴³. De gedragsbeïnvloedende maatregel kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van recidive. De rechter kan nog beter maatwerk leveren en daardoor zouden de sancties effectiever zijn. Omdat het niet zo zeer om leedtoevoeging gaat maar om een pedagogische aanpak, de behandeling van gedragsproblematiek, het voorkomen van verder afglijden van de jeugdige en de bescherming van de samenleving, is er gekozen om deze sanctie als maatregel op te leggen en niet om straf¹⁴⁴.

De gedragsbeïnvloedende maatregel heeft mij geïnspireerd tot het vinden van een oplossing om het grijze gebied tussen de taakstraf en de gevangenisstraf te verkleinen. Het plaatsen van een zedendelinquent in een gezin of een andere vorm van gezinstherapie is geen waarschijnlijke oplossing. Het leveren van maatwerk bij een individuele maatregel is dat wel. Er dient een soortgelijke maatregel als de gedragsbeïnvloedende maatregel te komen in het volwassenenstrafrecht. De dader van bepaalde zedendelicten moet inzien wat hij of zij fout heeft gedaan en de dader moet heropgevoed worden. Verder moet er meer aandacht besteed worden aan het slachtoffer en de maatschappij. Naar mijn mening dient een rechter beter te motiveren hoe hij tot een bepaalde sanctie gekomen is. Het acceptatieniveau zal zo een stuk hoger komen te liggen.

Omdat uit het onderzoek van INTERVICT blijkt dat het slachtoffer naast erkenning behoefte heeft aan bestraffing is motivering ook erg belangrijk. Het slachtoffer moet inzien dat behandeling ook een sanctie is en dat het voor de dader geen feest is.

---

¹⁴² *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.8.

¹⁴³ Mariska Kramer, *de gedragsbeïnvloedende maatregel*, Perspectief vol 16. (2008), nr.8, p. 20

¹⁴⁴ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.1.

Ondanks het feit dat het slachtoffer en de maatschappij niet snel zouden kiezen voor een behandeling is het naar mijn mening wel de beste oplossing voor een aantal zedendelinquenten. Het gaat hierbij niet om een ambulante behandeling, maar om een behandeling in een gesloten inrichting. Natuurlijk moet ook hier weer gebruik worden gemaakt van het onderscheid in zedendelicten.

Omdat daders soms niet in de gaten hebben welke impact minder ernstige gedragingen op het slachtoffer kunnen hebben, meen ik dat een taakstraf een goede sanctie is voor lichte gedragingen als een ongewenste intimiteit of een tongzoen.

Voor een zedendelict als huiselijk geweld, incest of verkrachting in de zin van het tegen de wil seksueel binnendringen in anus of vagina meen ik dat de taakstraf niet gepast is. Omdat er sprake moet zijn van een ernstige stoornis voordat een behandeling rechtvaardig is, is een behandeling voor een eenmalige verkrachting niet de juiste oplossing.

Iemand die stelselmatig mensen verkracht of misbruikt heeft een stoornis en daarbij biedt de gevangenis geen oplossing. Problemen kunnen verergeren in de gevangenis en een dader van dergelijke delicten heeft een behandeling nodig.

Het is dus belangrijk om de zedendelicten niet over één kam te scheren. Het is niet mogelijk één sanctie te bedenken voor alle zedendelicten omdat ze zo verschillend zijn. Ik denk dat de problemen vooral voorkomen bij de zware zedendelicten. Een fikse gevangenisstraf is in de ogen van de rechter niet de oplossing. Deze ziet liever dat de zedendelinquent wordt behandeld. Een taakstraf of een behandeling zijn in de ogen van het slachtoffer en de maatschappij geen oplossing. Voor het slachtoffer is echter geen enkele sanctie de juiste. Het leed dat een slachtoffer van een zware gedraging in de categorie zedendelict is aangedaan, is zo groot dat het moeilijk is om een juiste sanctie op te leggen. Een behandeling die geheel geïndividualiseerd is biedt naar mijn mening de uitkomst. Hierbij is het zeer belangrijk dat het slachtoffer voldoende aandacht en steun krijgt ook nadat een sanctie is opgelegd. Er moet veel meer moeite gedaan worden om een slachtoffer ervan te overtuigen dat een sanctie de juiste is. Vaak zitten

slachtoffers zelf in therapie en voor de verwerking van het trauma dat ze hebben opgelopen kan motivering veel baat hebben. Hoe meer een slachtoffer weet over de dader en over de oplegging sanctie hoe beter het slachtoffer de reden van de oplegging zal begrijpen. In het volgende hoofdstuk ga ik verder in op mogelijke alternatieve behandelingen.

Hoofdstuk 6 Behandelingen voor zedendelinquenten

In dit hoofdstuk kom ik toe aan de behandeling van zedendelinquenten. Allereerst bespreek ik de behandelmethodes, vervolgens kort de resultaten van de behandelmethodes in Nederland en tot slot mogelijke alternatieven van mijn kant. Omdat het hier behandelingen betreft gaat het in dit hoofdstuk niet om zedendelinquenten in het algemeen. Het gaat om zedendelinquenten die een stoornis hebben en daarvoor behandeld moeten worden. Zoals reeds aangegeven in hoofdstuk 5.1.1 vallen er tal van gedragingen onder het begrip zedendelict. In dit hoofdstuk gaat het om zeer zware gedragingen die vallen onder het begrip zedendelict en waarbij de dader naar mijn mening een behandeling in een inrichting nodig heeft.

6.1 De behandeling van zedendelinquenten

Het behandelen van zedendelinquenten is geen eenvoudige opgave. Omdat de heterogeniteit onder zedendelinquenten erg groot is, is het bieden van een gepast behandelaanbod lastig. De causale factoren die leiden tot het plegen van een zedendelict zijn zeer verschillend en de interactie is complex. Omdat zedendelinquenten vaak een dubbele houding hebben ten opzichte van de behandeling en de behandelaar is het voor behandelaars moeilijk om met zedendelinquenten om te gaan. Aangezien zedendelinquenten moeten praten met volstrekt vreemden over zeer moeilijke en pijnlijke zaken, kunnen ze hierop steeds weer anders reageren. Emotioneel kunnen behandelaars dit soms moeilijk verkroppen en de kans op een burn-out of secundaire traumatisering bij de behandelaar is aanwezig. Voorts is het moeilijk voor de behandelaar om zedendelinquenten te behandelen omdat de maatschappij negatief tegenover zedendelinquenten staat. Onbewust is de motivatie van de behandelaar om zedendelinquenten te helpen door middel van therapie lager dan bij andere delinquenten¹⁴⁵.

---

¹⁴⁵ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.317.

Al jaren probeert men zedendelinquenten in te delen in groepen. Er komen drie basistypen zedendelinquenten naar voren. Ten eerste de opportunistische verkrachter met een algemeen criminele, impulsieve levenshouding. De opportunistische verkrachter steelt net zo eenvoudig een auto als dat hij iemand verkracht. Ten tweede wordt de wraakzuchtige verkrachter beschreven. De wraakzuchtige verkrachter pleegt seksuele delicten om zijn angstige of agressieve gevoelens tegenover vrouwen te reguleren. Tot slot de seksualiserende verkrachter met een afwijkende seksuele interesse en/of met een dwangmatige seksuele motivatie¹⁴⁶.

Uit onderzoek blijkt dat het erg belangrijk is de factor te achterhalen waarom een zedendelinquent tot een delict is overgegaan. Men onderscheid hierbij de vroege causale factoren als biologische en ontwikkelingspsychologische aspecten en de directe risicofactoren, die veroorzaakt worden door iemands situatie. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat cognitieve gedragstherapie en medicamenteuze behandeling van zedendelinquenten enigszins effectief zijn om recidive onder zedendelinquenten terug te dringen. Het is belangrijk dat de behandeling enerzijds uit cognitief gedragtherapeutische en biomedische inzichten bestaat en anderzijds uit het in stand houden van risicofactoren van zedendelinquenten¹⁴⁷.

Op het gebied van cognitieve gedragstherapie zijn er twee modellen te onderscheiden die in de praktijk de meeste toepassing vinden.

Het eerste model is het integrale, biopsychosociale leermodel van Marshall en Barbaree dat in 1990 is ontwikkeld. Het plegen van een seksueel misdrijf wordt opgevat als resultaat van een ongunstige wisselwerking tussen biologische, ontwikkelingspsychologische en culturele risicofactoren. Hierbij worden vier dimensies onderscheiden: biologische invloeden, ervaringen uit de kindertijd, ervaringen uit de adolescentie en andere risicofactoren zoals de situatie waarin iemand leeft.

---

¹⁴⁶ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.318.

¹⁴⁷ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.318.

Ten tweede bestaat het zelfregulatie model dat in 1998 ontwikkeld is door Ward, Hudson en Keenan. Het zelfregulatie model is veel meer gericht op de vraag hoe een zedendelinquent tot een zedendelict komt. Het model beschrijft vier typen van seksuele misbruikers. Allereerst is er het passief-vermijdende type. Hoewel dit type het seksueel misbruikgedrag wil vermijden slaagt hij hier niet in doordat hij een gebrek heeft aan vaardigheden. Vervolgens bestaat er het actief-vermijdende type. Ofschoon dit type de controle wil hebben over zijn seksuele gedachten en fantasieën, krijgt hij deze niet omdat zijn strategieën ineffectief zijn. De derde zedendelinquent is het automatische toenaderingstype, dit type is erg impulsief en gaat te werk zonder iets te plannen. Tot slot is er het automatische toenaderingstype dat ernaar verlangt om een seksueel misdrijf te plegen en erg zorgvuldig te werk gaat. De eerste twee genoemde types willen geen misbruik plegen terwijl de laatste twee types hier wel op uit zijn¹⁴⁸.

Naast de cognitieve gedragstherapie wordt het toedienen van medicijnen bij zedendelinquenten steeds populairder. De concentratie van het hormoon testosteron in het bloed bepaalt het seksueel verlangen van iemand. Tevens bepaalt testosteron het vermogen tot het krijgen van een erectie of orgasme. Door het toedienen van medicijnen probeert men het testosteron niveau omlaag te brengen en daardoor het seksueel verlangen te onderdrukken. Omdat door het verminderen van het testosteron niveau niet alles is opgelost moet men enigszins terughoudend zijn in het toedienen van medicijnen. Hoewel het seksuele verlangen wel vermindert, doet de richting van dit verlangen dat niet. Indien men stopt met het toedienen van medicijnen stijgt de testosteron spiegel en kan de zedendelinquent terugvallen in zijn oorspronkelijke ritme. Voorts hebben medicijnen vaak bijwerkingen zoals gewichtstoename, borstvorming, slapeloosheid en hoofdpijn. Aangezien zedendelinquenten vaak geen motivatie hebben

---

¹⁴⁸ Gert Vermeulen, Paul Ponsaers en An Verlinden, *Het profiel van de pedoseksueel*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu 2003, P. 45.

om lang door te gaan met de medicijnen, komt het regelmatig voor dat ze stoppen met de inname zonder de goedkeuring van de therapeut¹⁴⁹.

In de jaren negentig is er onderzoek verricht naar het verhogen van de effectiviteit van de behandeling van zedendelinquenten. Indien de behandelaars zich aan de zogenaamde 'what works' principes hielden nam de effectiviteit van de behandeling toe. De 'what works' principes zijn vier principes die allemaal aan bod moeten komen bij een behandeling. Allereerst is er van belang wie welke behandeling moet krijgen. De zedendelinquent wordt onderworpen aan een risicotaxatie. De behandeling wordt intensiever als het risico dat de zedendelinquent vormt hoger wordt.

Vervolgens dient er onderzocht te worden wat er behandeld moet worden. De behandeling dient gericht te zijn op veranderbare risicofactoren die zijn gevonden in de risicotaxatie. Een antisociale levenshouding, een antisociaal netwerk, een antisociale/psychopatische persoonlijkheid en verslaving zijn voorbeelden van risicofactoren.

Ten derde is het van belang op welke wijze de behandeling wordt aangeboden aan de pleger. Het aanbod van de behandeling dient afgestemd te worden op de behoefte van de zedendelinquent.

Tot slot is belangrijk dat het behandelprogramma daadwerkelijk wordt uitgevoerd zoals het is bedoeld¹⁵⁰.

De Verenigde Staten, Engeland, Canada, Australië en Nieuw- Zeeland bieden behandelingen aan die voldoen aan de 'what works' principes. Hoewel Nederland, België en Duitsland zich aan de principes proberen te houden, slagen ze hier slechts in enige mate in. In alle voorgenoemde landen worden de zedendelinquenten aan intramurale en ambulante behandeling onderworpen. Nederland is uniek op dit gebied omdat zedendelinquenten met een hoog risico veroordeeld kunnen worden tot terbeschikkingstelling en behandeld kunnen worden in een forensisch-psychiatrisch

---

¹⁴⁹ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, 's-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.321.

¹⁵⁰ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.321,322.

instituut. In het buitenland krijgen zedendelinquenten met een hoog risico meestal pas een behandeling aan het einde van hun detentiestraf¹⁵¹.

6.2 Resultaten van de behandelmethodes

Omdat het van belang is om te weten of een behandeling aanslaat, zijn resultaten van bestaande behandelmethodes onmisbaar. Bij zedendelinquenten is het resultaat echter moeilijk te achterhalen. Vaak zijn zedendelinquenten van mening dat ze geen klachten hebben. Indien ze deze wel menen te hebben, houden ze de klachten vaak voor zich. Zedendelinquenten zijn over het algemeen bang voor een langere straf en of behandeling als zou blijken dat ze op enige wijze gestoord zouden zijn. Bij een onderzoek proberen zedendelinquenten zich dan ook zo normaal mogelijk voor te doen. Omdat veel zedendelinquenten zichzelf helemaal niet als gestoord ervaren, geven ze andere omstandigheden de schuld. Ze zouden uitgelokt zijn door het slachtoffer of externe omstandigheden als stress, eenzaamheid, alcohol of drugs hebben de dader tot de daad aangezet. Doordat zedendelinquenten over het algemeen erg gesloten zijn is onderzoek naar de resultaten van behandelmethodes erg lastig¹⁵². De techniek om behandelingen van zedendelinquenten te evalueren ontwikkelt zich de laatste tijd steeds beter en de eerste resultaten zijn bemoedigend te noemen. Desondanks moet er nog heel veel gebeuren om de resultaten in kaart te brengen. Het kwantitatieve verband tussen de gemeten vooruitgang na de behandeling wat betreft de persoonlijkheidskenmerken en de hoeveelheid recidive bij zedendelinquenten dient nog te worden onderzocht. Voorts is het belangrijk te onderzoeken hoe persoonlijkheidskenmerken als ontkenning, sociale wenselijkheid, bagatellisering en onwaarachtigheid geminimaliseerd kunnen worden¹⁵³.

---

¹⁵¹ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.322.

¹⁵² Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.327.

¹⁵³ Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, s-Gravenhage: Reed Business Information, 2007, P.335.

6.3 Mogelijke alternatieven

Uit al het voorgaande valt te concluderen dat zowel daders als slachtoffers op het gebied van zedendelicten moeilijk te onderzoeken zijn. De verscheidenheid aan gedragingen die onder het begrip zedendelict vallen hebben hier geen positieve werking op. Veel zedendelinquenten die onderzocht worden zien zichzelf niet als gestoord en proberen zich zo normaal mogelijk voor te doen bij onderzoeken. Omdat slachtoffers van zedendelicten vaak niet de behoefte hebben om mee te werken aan onderzoek, is het moeilijk om te onderzoeken welke sanctie slachtoffers het meest wenselijk achten voor hun dader.

De rechter kan in mijn ogen het beste een sanctie opleggen aan een zedendelinquent en gelukkig is hij ook de enige die hiertoe bevoegd is. Een lichte gedraging in de categorie zedendelicten kan indien de rechter meent dat dit de best passende sanctie is worden afgedaan met een taakstraf. Het gaat hierbij om gedragingen als: een ongewenste aai over de bol, een ongewenste tongzoen of een tikje op de kont van je collega. Naar mijn mening is een gevangenisstraf voor een eenmalige verkrachting (in de zin van het tegen de wil in seksueel binnendringen in anus of vagina) toegelaten. De praktijk leert dat de rechter hier ook vaak voor zal kiezen. Voor een dader die meermalen personen verkracht in de zin van het tegen de wil in seksueel binnendringen in anus of vagina of een dader die bijvoorbeeld incest pleegt is net als bij de andere voorbeelden vergelding vereist. Toch denk ik dat een fikse gevangenisstraf hier niet de juiste oplossing is. De zedendelinquenten die stelselmatig personen op voorgenoemde manier verkrachten hebben vaak een stoornis en dienen behandeld te worden. Een behandeling die geheel is afgestemd op de persoon biedt uitkomst om het grijze gebied tussen de taakstraf en de opsluiting in te kleuren. Het gaat hierbij niet om een ambulante behandeling, maar om een behandeling in een inrichting. Een taakstraf bij een dergelijke verkrachting voldoet niet aan de wens van het slachtoffer en een fikse gevangenisstraf biedt geen oplossing aan het gedrag van de dader. Een behandeling voor de dader biedt hier uitkomst. Omdat het slachtoffer niet direct een positieve houding zal innemen ten

opzichte van de behandeling is het belangrijk dat het slachtoffer ook na de uitspraak veel steun krijgt. De sanctie moet zeer goed gemotiveerd worden door de rechter en eventueel door hulpverleners. Het is belangrijk dat het slachtoffer begrijpt dat een behandeling de beste oplossing is voor het slachtoffer, de maatschappij en de dader zelf. Er moet uitgelegd worden dat de behandeling niet binnen een aantal maanden voorbij zal zijn en dat het voor de dader niet de prettigste sanctie is. Er moet aan het slachtoffer duidelijk worden gemaakt dat de behandeling van de dader jaren kan duren en de dader dus pas uit de inrichting wordt ontslagen nadat het hele traject is doorlopen. Uit het onderzoek van INTERVICT bleek dat het slachtoffer beschermd wil worden tegen de dader en door de behandeling gebeurt dat.

Ik meen dat de hierboven beschreven 'what works' principes een belangrijk uitgangspunt vormen bij de behandeling van een zedendelinquent. Het is belangrijk te weten wie je behandelt, waarvoor en op welke manier. Voor de duidelijkheid vermeld ik hierbij dat het nu gaat om de behandeling van delinquenten die een zeer zware gedraging in de categorie zedendelicten hebben gepleegd.

Als alternatieve behandeling wijs ik op de gedragsbeïnvloedende maatregel in het jeugdrecht, eventueel met elektronische detentie in de laatste fase. Omdat de maatschappij angst heeft voor zedendelinquenten en zich verzet tegen het behandelen van deze personen is behandelen niet eenvoudig. Het is erg belangrijk nieuwe ontwikkelingen uit te proberen en te testen. Omdat de maatschappij nieuwe ontwikkelingen nauwelijks toelaat is het moeilijk om deze uit te proberen. De maatschappij staat negatief ten opzichte van zedendelinquenten en de media kan dit beeld soms versterken. Voorbeelden hiervan zijn personen met tbs die verlof krijgen. Indien er iets gebeurt tijdens het verlof weet het hele land er direct vanaf en wordt er

veel kritiek geuit¹⁵⁴. De maatschappij is door dergelijke incidenten snel geneigd negatief over het verlov te oordelen.

Hoewel behandelen een risico vormt, moet dat risico naar mijn mening genomen worden. De gedragsbeïnvloedende maatregel in het jeugdstrafrecht heeft mij geïnspireerd om een passende behandeling voor zedendelinquenten te vinden. Door de gedragsbeïnvloedende maatregel kan de rechter nog beter een sanctie op maat opleggen. Omdat de gedragsbeïnvloedende maatregel in het jeugdstrafrecht ontwikkeld is voor jeugdige van 12 tot 21 jaar met gedragsproblemen, kan deze maatregel niet zomaar worden overgenomen voor zedendelinquenten. Qua zwaarte bevindt de maatregel zich tussen de taakstraf en de PIJ-maatregel. In het volwassenstrafrecht is dat precies het grijze gebied dat ik probeer in te kleuren, alleen is de PIJ-maatregel in het volwassen strafrecht de gevangenisstraf.

Kenmerkend aan de gedragsbeïnvloedende maatregel in het jeugdstrafrecht is dat de jongere een heropvoeding ondergaat buiten de gebruikelijke justitiële jeugdinrichting. De rechter kan in zijn uitspraak precies aangeven hoe de maatregel er uitziet. Bij zedendelinquenten is een soort heropvoeding ook vereist en deze moet naar mijn mening niet in de gevangenis plaatsvinden. De zedendelinquent moet inzien dat zijn gedrag niet door de beugel kan en dat hij behandeld dient te worden. In het jeugdstrafrecht kan de rechter de jongere verplichten een speciale behandeling te volgen of begeleiding te krijgen. Reeds genoemd in hoofdstuk 5 wordt er meestal gebruik gemaakt van één of meer bestaande leerprojecten met individuele trajectbegeleiding. Dit kan eventueel gecombineerd worden met begeleiding aan het gezin. Voor een zedendelinquent is het in mijn ogen zeer belangrijk dat hij individueel wordt beoordeeld. De beoordeling moet plaatsvinden aan de hand van de 'what works' principes om zo tot een perfect passende behandeling te komen.

---

¹⁵⁴ <http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Binnenland/article/detail/478010/2010/04/20/Tbs-er-steekt-vrouw-neer-in-Hema.dhtml>

Omdat zedendelinquenten niet altijd een gezin hebben, is begeleiding aan het gezin niet altijd aan de orde. Indien het gaat om personen die een gezin hebben is gezinstherapie mogelijk een goede oplossing. Naast het slachtoffer is het voor de familie van een zedendelinquent ook een erg moeilijke tijd, het is dan ook erg belangrijk om de familie te betrekken bij de therapie. Aangezien de jeugdige bij de Multisysteemtherapie in zijn eigen gezin verblijft, zal de gezinstherapie niet hetzelfde zijn als bij de jeugdige. De zedendelinquent die een behandeling nodig heeft kan niet in zijn eigen gezin verblijven en dit is uit pedagogisch oogpunt ook niet vereist. De Multisysteemtherapie is om verschillende redenen erg effectief gebleken. Doordat de jeugdige in zijn eigen gezin verblijft en de therapie volledig is geïndividualiseerd kan er maatwerk worden geleverd. De behandeling is geheel geïndividualiseerd zodat tegemoet gekomen kan worden aan specifieke behoeftes van de veroordeelden. Hoewel de therapie erg flexibel is, is deze tegelijkertijd ook gestructureerd.

Hoewel de Multisysteemtherapie niet volledig toe te passen is op zedendelinquenten, is het een goede inspiratiebron voor een mogelijke behandeling van een zedendelinquent. Naast de Multisysteemtherapie is er een andere vorm van gezinstherapie bij jeugdigen; de Functionele Familie therapie. Ook de Functionele Familie therapie, die omschreven is in hoofdstuk 5 kan een inspiratiebron zijn voor de behandeling van zedendelinquenten. De Functionele Familie therapie is gericht op het terugdringen van de risicofactoren en het versterken van de protectieve factoren. Om deze doelen te bereiken wordt er per jeugdige een stappenplan opgezet. Naar mijn mening is het belangrijk dat de zedendelinquent inziet wat zijn probleem is alvorens het probleem kan worden aangepast. De zedendelinquent moet zijn fouten erkennen. In mijn ogen is het verstandig te eisen dat een zedendelinquent niet met zijn behandeling kan beginnen indien hij niet bekent. Zijn gedrag kan pas veranderen nadat het probleem en zijn daad bespreekbaar zijn geworden.

De gedragsbeïnvloedende maatregel kan worden opgelegd voor minimaal 6 maanden en maximaal 1 jaar. Daarna kan ze nog één keer verlengd worden met dezelfde termijn als waarvoor ze in eerste instantie werd opgelegd¹⁵⁵. Omdat de zedendelinquent volwassen is, in tegenstelling tot de jeugdige waarvoor de gedragsbeïnvloedende maatregel bedoeld is, wil ik deze termijn niet toepassen. Hoe intensief deze behandelingen ook zijn, één jaar is veel te kort voor een zedendelinquent. Ook in de ogen van het slachtoffer zou één jaar veel te kort zijn omdat het vergeldingsaspect dan grotendeels zal vervallen. Omdat de termijn afhangt van de omstandigheden van het geval kan ik over de termijn geen uitsluitel geven. Naar mijn mening ziet de behandelaar het beste welke behandeltermijn gepast is voor een delinquent. De termijn dient derhalve te allen tijde aangepast te kunnen worden.

Van de twee genoemde therapieën is het belangrijkste element het bieden van een strak dagprogramma. Tot dat dagprogramma behoren in ieder geval onderwijs en het aanleren van vaardigheden¹⁵⁶. Voor een zedendelinquent is regelmaat ook erg belangrijk en een strak dagprogramma komt hem zeker ten goede. Het aspect van het aanleren van vaardigheden moet zeker terugkomen in de behandeling van zedendelinquenten omdat ze deze vaak missen.

Voor de jeugdige is er nog een derde mogelijkheid. Bij Multidimensional Treatment Foster wordt de jeugdige in een pleeggezin geplaatst. Voor een zedendelinquent is dit logischerwijze geen oplossing.

Omdat het bij de gedragsbeïnvloedende maatregel niet zo zeer gaat om leedtoevoeging, maar om een pedagogische aanpak, de behandeling van gedragsproblematiek, het voorkomen van verder afglijden van de jeugdige en de bescherming van de samenleving wordt deze als maatregel opgelegd en niet als straf¹⁵⁷. Door voorgenoemde punten ben

---

¹⁵⁵ Mariska Kramer, *de gedragsbeïnvloedende maatregel*, Perspectief vol 16. (2008), nr.8, p. 20

¹⁵⁶ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.7.

¹⁵⁷ *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3, p.1.

ik ervan overtuigd dat bij een zedendelinquent die zware gedragingen heeft begaan een soort van gedragsbeïnvloedende maatregel ook passend is. Naast vergelding is het belangrijk dat de maatschappij beschermd wordt en dat de delinquent niet nog verder afglijdt. Het gedrag van de zedendelinquent moet worden aangepakt en daarom is een fikse gevangenisstraf niet de oplossing.

Als er via de 'what works' principes is uitgezocht welke behandeling het beste is voor een zedendelinquent dient deze te worden uitgevoerd. Ik kan de behandeling niet precies omschrijven omdat er een grote verscheidenheid aan gedragingen bestaat en een grote verscheidenheid aan zedendelinquenten. De volgende aspecten dienen in ieder geval terug te komen in een behandeling: individualisatie, erkennen en bekennen van het probleem, communicatie, regelmaat, aanleren van vaardigheden, socialisatie, en groepstherapie. Nadat de zedendelinquent heeft bekend en over zijn daad heeft verteld kan het gedrag aangepakt worden. Het is belangrijk de behandeling in te delen in verschillende fases zodat de zedendelinquent kan zien dat hij of zij verder komt. In mijn ogen is groepstherapie ook erg nuttig omdat praten over de gedraging het besef kan vergroten. Mogelijkerwijs kan het slachtoffer bij de therapie betrokken worden. Op die manier beseft de dader de gevolgen van zijn daad misschien beter. Voor het slachtoffer is dit echter erg confronterend en hij of zij moet er dan ook volledig achter staan.

Om het risico op recidive te verminderen lijkt elektronische detentie na de behandeling mij een goede oplossing. Bij elektronische detentie krijgt de veroordeelde een enkelband en verblijft deze op een vooraf getoetst adres. Door middel van de elektronische enkelband wordt zijn aanwezigheid gecontroleerd. De bewegingsvrijheid van de zedendelinquent is beperkt omdat deze binnen een bepaalde straal van de ontvanger moet blijven. In de fase van de elektronische detentie is het belangrijk dat de zedendelinquent steeds een stapje verder mag gaan. Op deze manier kan de zedendelinquent langzaam maar veilig terug in de maatschappij komen. Indien de

behandelaar verdere therapie wenselijk en nodig acht kan deze eventueel thuis worden voortgezet.

Hoewel elektronische detentie nog niet in de wet is vastgelegd, lijkt het me goed dat dit snel gebeurt. Elektronische detentie kan financieel veel voordelen opleveren. Voorts wordt de kans op besmetting met het slechte milieu verminderd doordat daders niet in aanraking komen met andere daders. Hoewel daders bij de voorgestelde behandeling ook met daders in aanraking komen is er alleen contact als de behandelaar er bij is. Er worden groepsgesprekken gevoerd die ten goede komen aan de behandeling. Hoewel elektronische detentie niet door iedereen als straf wordt gezien is het dat wel. Daders verblijven in hun eigen omgeving, maar kunnen zich slecht beperkt bewegen, hetgeen erg frustrerend is.

Hoofdstuk 7 Conclusie

Het vinden van een passende sanctie voor een zedendelinquent is geen eenvoudige opgave. In deze scriptie is onderzoek gedaan naar een alternatieve sanctie voor een zedendelinquent die ernstige gedragingen heeft begaan.

Op basis van het gedane literatuuronderzoek valt te concluderen dat de gedragingen die onder het begrip zedendelict vallen, de zedendelinquenten en de slachtoffers zeer verschillend zijn. Voor een slachtoffer van een zware gedraging in de categorie zedendelict is geen enkele sanctie passend. Na bestudering van het onderzoek van INTERVICT blijkt dat een slachtoffer van een zedendelict als huiselijk- of seksueel geweld behoefte heeft aan erkenning, bestraffing en motivering. Het is belangrijk om bij de bestraffing van zedendelinquenten rekening te houden met het slachtoffer. Hoewel een taakstraf bij een zware zedendelinquent in de ogen van de maatschappij en het slachtoffer doorgaans geen passende straf is, heeft de rechter wel de mogelijkheid om een taakstraf op te leggen.

Naar aanleiding van de geruchtmakende uitzending van Zembla in oktober 2007 heeft Hirsch Ballin een wetsvoorstel ingediend. Het wetsvoorstel beperkt de mogelijkheid tot oplegging van een taakstraf bij ernstige zeden- en geweldsmisdrijven. Na het bestuderen van het wetsvoorstel en de bijbehorende kamerstukken ben ik tot de conclusie gekomen dat de invoering van het wetsvoorstel grote gevolgen kan hebben. De straftoemetingsvrijheid van de rechter wordt beperkt, terwijl de ruime straftoemetingsvrijheid juist een van de uitgangspunten van ons strafrecht is. De rechter is vrij in het opleggen van sancties en dat moet ook zo blijven. Hoewel de rechter de bevoegdheid heeft om een taakstraf op te leggen aan een zware zedendelinquent zal hij deze alleen opleggen als de omstandigheden van het geval dit eisen. De rechter is verantwoordelijk genoeg om uitspraak te doen omtrent de sanctie van een zedendelinquent en de straftoemetingsvrijheid dient derhalve niet te worden ingeperkt.

Het opsluiten van zedendelinquenten die een zware gedraging hebben begaan is in mijn ogen en in de ogen van de rechter vaak geen adequate oplossing. Omdat de zedendelinquent vaak een stoornis heeft, is hulp nodig. Via een passende behandeling kan de benodigde hulp worden geboden.

Voor de dader, het slachtoffer en de maatschappij zal een passende behandeling in een gesloten inrichting veel voordelen opleveren. De dader is gedurende een langere tijd uit de samenleving en als de dader wordt ontslagen uit de inrichting is zijn denkwijze verbeterd. Naar mijn mening is het erg belangrijk om de gekozen sanctie beter, uitgebreider en begrijpelijker te formuleren. Het slachtoffer en de maatschappij moeten begrijpen dat een behandeling soms veel meer baat heeft dan een fikse gevangenisstraf. Natuurlijk is motivatie en uitleg niet voldoende om de hele maatschappij te overtuigen, maar een groot deel zal hierdoor achter de behandeling staan.

Bij het kiezen van de behandeling moet er gekeken worden wie er wordt behandeld, waarvoor iemand wordt behandeld en op welke wijze. Tot slot moet er op worden toegezien dat de behandeling wordt uitgevoerd. Bij het vinden van een passende sanctie voor een zware zedendelinquent biedt het jeugdstrafrecht met zijn gedragsbeïnvloedende maatregel een goede inspiratiebron. Het is belangrijk de nodige tijd te besteden aan het vinden van een behandeling op maat. De rechter geeft in zijn uitspraak precies aan welke behandeling een zedendelinquent krijgt opgelegd. In een behandeling dienen in ieder geval de volgende aspecten terug te komen: individualisatie, erkennen en bekennen van het probleem, communicatie, regelmaat, aanleren van vaardigheden, socialisatie, en groepstherapie. Voorts is het een vereiste dat het gaat om een behandeling in een gesloten inrichting.

Elektronische detentie in de laatste fase van de behandeling kan een goede oplossing zijn om te testen of de behandeling geslaagd is. Indien de behandelaar het nodig acht om de behandeling tijdens de elektronische detentie door te laten lopen is dat mogelijk. Na de behandeling zal de zedendelinquent langzaam maar zeker terug komen in de

maatschappij en dat brengt een risico met zich mee. Ondanks dit risico, waar misschien niet de gehele maatschappij achter staat is het belangrijk dat deze stap wordt genomen. Een zedendelinquent is ondanks alles een mens en dient behandeld te worden.

Bronnenlijst

Boeken

- G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Arnhem: Kluwer 2005
- Mr. M.J. Kronenberg en mr. B. de Wilde, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Kluwer 2007
- Prof.mr. C. Kelk, *Bloemlezing Elementair Strafrecht Deel 1*, Deventer: Kluwer 2006
- Van Bemmelen/ Van Veen, *Bloemlezing Elementair Strafrecht Deel 1*, Deventer: Kluwer 2006
- F.M.J.A, *Werken met taakgestraften*, Ars Aequi Libri 2002
- Drs. A.M. van Kalmthout, *Onbetaalde arbeid ten algemenen nutte: Een dienst aan de dienstverlening?*, Den Bosch: Gouda Quint bv 1988
- E.J.M.F.C. Broers, *Van plakkaat tot praktijk*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2006
- M.Moerings en B Swier, *Recht rond de zedendelicten*, Alphen aan de Rijn: Samsom 1997
- J.M.L. van Mulbregt, *Het betere werk*, Boom Juridische Uitgevers 2000
- Onder redactie van E.R. Muller en P.C. Vegter, *Detentie; gevangenen in Nederland*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2009
- Redactie: A.ph. van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, *Facetten van zedencriminaliteit*, 's-Gravenhage: Reed Business Information, 2007
- S.Faber, S van Ruller, C Fijnaut, J.van der Linden, H.J Franke, H.A. Diederiks, Chr. G.T.M. Leonards. R.M. Dekker,G. Hekma, W.C. de Vlamin, B. Luger, *Criminaliteit in de negentiende eeuw*, Hilversum: Uitgeverij Verloren, 1989
- J.R.M. Gerris en R.C.M.E. Engels, *Vernieuwingen in Jeugd en Gezin. Beleidsvisies, gezinsrelaties en interventies*, Assen: Van Gorcum 2008, P.103.

Elektronische Bronnen

- <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/diversen/32991-werkstraf-wat-is-het-hoe-werkt-het-en-achtergronden.html#1>
- <http://www.reclassering.nl/dienstenwerkstraffen/?cid=20>
- www.justitie.nl
- <http://www.ziedaar.nl/article.php?id=286>
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sodomiewetgeving>
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Wetboek_van_Strafrecht
- <http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn2/regouterh>
- <http://m.europa-nu.nl/9353000/1/j9vviaekvp0oeyh/vg09II5phbye>
- <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Themadossiers/Taakstraffen.htm>
- <http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2008/08/26/aflevering-11-weer-taakstraf-voor-pedofiel/>
- http://www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl/actueel/Archief_2008/gedragsbeinvloedende-maatregel.aspx?cp=62&cs=16325

Kamerstukken

- *Kamerstukken II* 1997/98, 26 114, nr. 3
- *Kamerstukken II* 1986/87, 20 074, nr. 3
- *Kamerstukken II* 1990/91, 20 930, nr. 15
- *Kamerstukken II* 1990/91, 20 930, nr. 14
- *Kamerstukken I* 1910/11, 28, nr. 28
- *Kamerstukken I* 1910/11, 28, nr. 2
- *Kamerstukken II*, 2005/06, 30 332, nr. 3
- *Brief RVDR aan MvJ pagina 2*
- *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 3 bijlage
- *Kamerstukken II*, 2007/08, 31 200, nr. 172
- *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 169, nr. 2.

- *Kamerstukken II, 2009/10, 32 169, nr. 5*

Aanwijzingen

- Aanwijzing Taakstraffen 2009
- Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (2008A031)

Onderzoeksrapporten

- A. Klijn, F. van Tulder, R. Beaujan, T. van der Heijden & G. Rodenburg, *Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla- uitzending nader bekeken*, Raad voor de rechtspraak Research Memoranda jaargang 4 (2008) nr.1
- Prof.dr.J.J.M.van Dijk en Drs. F. van Mierlo, *Leemten in Slachtofferhulpverlening*, Juli 2009
- WODC, *Victimologie, slachtofferschap en samenleving*, Justitiele verkenningen, Jaargang 33, nr 3. 2007
- Factsheet 'De Wet Taakstraffen'

Jurisprudentie

- HR 21 april 1998, RN 1998, 994
- HR 22 februari 1994, NJ 1994, 379
- HR 7 januari 1997, NJ 1997, 361
- HR 21 april 1998, NJ 1998, 782

Tijdschriften

- Katinka Lunnemann, *'De gedwongen tongzoen'*, *Nemesis* 1999-1
- Mr. Klaas Rozemond, *'Legaliteit in het materiële strafrecht'*, *RM Themis* 1999-4
- Mariska Kramer, *de gedragsbeïnvloedende maatregel*, *Perspectief* vol 16. (2008), nr.8
- Borgers, *Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingenvrijheid van de rechter*, *Delikt en Delinkwent* 2005 afl. 2/11

Krantenartikels

- Folkert Jensema, *Een moordenaar met een taakstraf*, Nrc handelsblad, 15 oktober 2007
- *Rechters grijpen te vaak naar taakstraf*, de Volkskrant 15 oktober 2007

Achtergrond literatuur

- Bloemlezing Elementair Strafrecht Deel 2
- Mr M. van der Steeg en Mr E. Niemeijer, *Leren(en) werken als straf*, Amsterdam: Vrije Universiteit 1996
- J. Remmelink, *Mr. D. Hazewinkel- Suringa's Inleiding tot de studie van het Nederlandse Strafrecht*, Deventer: Gouda Quint bv 1996
- Mr. J. de Hullu, *Materieel Strafrecht; over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer: Kluwer 2006
- Onder redactie van Prof.dr.J.Soetenhorst-de Savorin Lohman, *Slachtoffers van misdrijven; Ontwikkelingen in hulpverlening recht en beleid*, Arnhem: Gouda Quint bv 1989
- Roelof Haverman en Joel Staffeleu, *Daders van seksueel geweld: straffen of behandelen*, Houten/Antwerpen: Bohn Staffeleu Van Loghum 1990
- Het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap, *Behandelen of straffen? Gestoorden, verslaafden en jeugdigen*, Amsterdam: Gouda Quint 1994
- Het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap, *Psychisch Gestoorde Gedetineerden; opneming, behandeling en rapportage*, Arnhem:Gouda Quint 1991